

RET TIL LIGESTILLING

eşitlik hakkı

TYRKISK

İÇİNDEKİLER

Sevgili okuyucular.....	4
Danimarka'da Eşitlik	5
Temel haklar ve yükümlülükler.....	5
Hukuk toplumu ve güven.....	6
Danimarka'da hak eşitliğinin tarihi	7
Danimarka'da eşitlik açısından önemli tarihler.....	8
Kamusal alanlarda eşitlik	10
Giyim kuşam.....	11
İş piyasası ve eşitlik.....	11
İş piyasasında eşitlik.....	11
İş piyasasında eşitlik.....	12
İş yerlerinde kadınlar ve erkekler.....	13
Kişisel ekonomi.....	13
Ebeveynlik izni.....	14
Eğitim.....	15
Aile düzeni	16
Aile tipleri, evlilik ve birlikte yaşam.....	16
Evlilik ve geçerlilik.....	16
Zorla evlendirmeler.....	17
Çocukların velayeti.....	19
Evlilik ve toplum.....	20
Evlilik ve Ekonomi.....	20

Ayrılık ve boşanma.....	21
Boşanmalarda ekonomi.....	22
Boşanma durumunda çocukların velayeti	22
Çocuklar, çocuk yetiştirme ve ebeveynlik.....	22
BM Çocuk Konvansiyonu.....	22
1989 tarihli Çocuk Konvansiyonundan bir kesit.....	23
Anne baba sorumluluğu ve hür irade.....	24
Özel yaşam hakkı.....	25
Sosyal kontrol.....	25
Yeniden terbiye seyahatleri.....	25
Yetkili makamların sorumlulukları.....	26
Gündüz çocuk bakım kurumları.....	26
Eğitim zorunluluğu ve ebeveyn sorumluluğu.....	27
Danimarka'da genç olmak.....	27
Beden ve cinsellik	28
Homoseksüellik.....	29
Kızlık zarı.....	29
Sünnet.....	29
Kürtaj.....	30
Şiddet ve tecavüz.....	31
Tecavüz ve ahlak dışı davranışlara uğrama.....	31
Şiddet.....	31

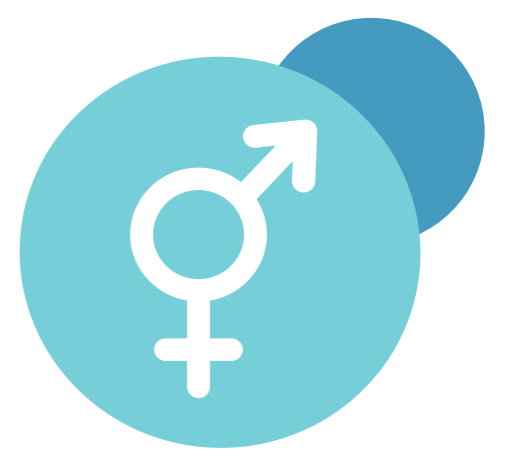
SEVGİLİ OKUYUCULAR

Danimarka'da kadınlar ve erkekler aynı haklara, yükümlülüklerle ve fırsatlara sahiptirler. "Hak eşitliği" hakları vardır!. Bu Danimarka'da yaşam için büyük anlam ifade etmektedir, örneğin hem kadınlar hem de erkekler iş piyasasındadırlar ve bu nedenle çocuklar okula başlayana kadar kreş ve yuvalarda bakılır. Bunun aile yaşantısı için de önemi vardır, çünkü kadınlar ve erkekler ev işleri, çocukların bakımı ve yetiştirilmesi gibi sorumlulukları aralarında paylaşırlar ve evlilik ve boşanmalarda eşit haklara sahiptirler. Her iki cinsiyetten çocuklar ve gençler eşit muamele görmelidirler ve eğitim, boş zamanları değerlendirme faaliyeti, arkadaş ve partner seçiminde de eşit haklara sahiptirler.

Bütün bunları ve daha fazlasını bu kurs kitapçığında okuyabilirsiniz. Kitapçık Danimarka'da kadınlar ve erkekler arasında hak eşitliği ve değer eşitliği, ve aile yaşantısı, iş piyasası ve kamusal alanda hangi haklarınız ve yükümlülükleriniz olduğunu anlatmaktadır. Kitapçıkta Danimarka eşitlik yasaları ve Danimarka toplumundaki genel değerler ve vatandaşlardan beklentiler ile ilgili bilgi de bulabilirsiniz.

Kitapçık bir kaynakça olarak kullanılabilir ve dil okulları ve aynı zamanda etnik azınlıklara yönelik ya da entegrasyon odaklı kulüpler ve dernekler düşünülerek hazırlanan "Eşitlik Hakkı" adlı eğitim sürecine ek bir destektir. Bu süreç ilkbahar 2018 de Eşitlik Bakanlığı Eşitlik Dairesinin katılımı ile ALs Research ve Danimarka Mülteciler Yardımı (Dansk Flygtningehjælp) Savunmasız Mülteciler Merkezi ve Entegrasyon Ağı işbirliği ile hazırlanmıştır. Bunların yanı sıra eğitim malzemesinin geliştirilmesindeki katkıları için Aarhus ve Odense dil okulları Laerdansk, Odense Belediyesi ve Kopenhag Belediyesine teşekkür borçluyuz.

IYI OKUMALAR!

DANİMARKA'DA EŞİTLİK

EŞİTLİK NEDİR?

Eşitlik, erkek ve kadınların eşit değerinde olduğu ve eşit muamele görmeleri gerektiği anlamına gelir. Yani bu kadınlar ve erkeklerin aynı haklara, yükümlülüklerle ve fırsatlara sahip oldukları anlamına da gelir. Danimarka'da kadınlar ve erkekler için toplumda eşit fırsatlar, eşit söz hakkı ve eşit entegrasyon sağlayan bir eşitlik yasası mevcuttur.

Kadınlara ve erkeklere cinsiyetlerinden dolayı, örneğin mağazalarda ve iş piyasasında farklı muamelede bulunmak suçtur. İnsanlara ten renkleri, etnik kökenleri, cinsel yönelimleri ve dini ya da politik inanışları nedeni ile farklı muamele etmekte suçtur. Başkalarından da ayrımcılık yapmalarını rica etmemelisiniz.

(Kadın ve erkek herkes istediğine inanma özgürlüğüne sahiptir. Herkes, yasal çerçeveler dahilinde hayatını istediği gibi yaşama hakkına da sahiptir.

Kadın ve erkek eşitliği yasasının yönetmeliği:

Bölüm 1, fıkra 1: "Yasanın amacı, kadın ve erkeklerin eşit değerinde olduğundan yola çıkarak toplumun bütün işlevlerinde eşit entegrasyon, eşit söz hakkı ve eşit fırsatları da kapsayacak şekilde, kadınlar ve erkekler arası eşitliği arttırmaktır. Yasanın amacı ayrıca cinsiyet nedeni ile direkt ya da dolaylı ayrımcılık ve aynı zamanda taciz ve cinsel tacize karşı mücadele etmektir."

Bölüm 2, fıkra 2: "Hiç kimse, cinsiyeti nedeni ile bir başkasını direkt yada dolaylı olarak ayrımcılığa maruz bırakmamalıdır. Bir kişiyi cinsiyeti nedeni ile ayrımcılığa maruz bırakın talimatı da ayrımcılık olarak kabul edilir."

Hem direkt hem de dolaylı ayrımcılıktan bahsedilir. Direkt ayrımcılık, örneğin sadece cinsiyetiniz ya da etnik kökeniniz nedeni ile başvurduğunuz bir işe alınmamanız olabilir. Dolaylı ayrımcılık, örneğin bir kriter ya da uygulamanın bakılınca tarafsız intibas uyandırmasına rağmen cinsiyeti nedeni ile bir kişiyi daha dezavantajlı durumda bırakmasıdır. Örneğin Kraliyet Muhafız Alayı önceleri 175 cm'lik bir boy şartı arıyordu. Kadınlar genelde erkeklerden daha kısa oldukları ve dolayısı ile bu şartı yerine getirmeleri zor olduğu için, Muhafız Alayına girişlerinde bu kadınları daha zor durumda bırakıyordu. Şimdi bu şart kadınların en az 169 cm olması olarak değiştirildi.

Eğer ayrımcılığa maruz bırakılırsanız Ligebehandlingsnævnet 'e (Eşit Muamele Kurulu) şikayette bulunabilirsiniz. Daha fazla bilgi için bakınız: <https://ast.dk/naevn/ligebehandlingsnaevnet>

TEMEL HAKLAR VE YÜKÜMLÜLÜKLER

Danimarka'da kadınlar ve erkekler aynı haklara sahiptirler. Hem kadınlar hem de erkekler ifade özgürlüğü, din özgürlüğü ve oy kullanma hakkına sahiptirler. Yani 1) Herkes sadece az sayıda sınırlamalarla istediğini söyleyebilir, yazabilir 2) Herkes özgürce din seçebilir 3) Herkes seçimlerde oy kullanabilir. Bunlar Danimarka'daki en üst yasa olan Danimarka Anayasasında (Grundlov) yazılıdır.

Hem erkekler hem de kadınlar Danimarka'daki politik kararlarda söz hakkına sahiptir. 18 yaşın üstündeki bütün reşit kadınlar ve erkekler, eğer Danimarka'da devamlı ikamet ediyorsa politik seçimlerde oy hakkına sahiptirler. Ama Danimarka vatandaşlıkları yoksa sadece belediye-, bölge- ve Avrupa Birliği seçimlerinde oy kullanabilirler. Hem erkekler hem de kadınlar seçimlerde aday olabilirler. Oy hakkı olan herkesin oyunu kullanması çok önemlidir. Bu şekilde seçilmiş politikacılar Danimarka'daki herkesi temsil edebilirler.

Dernekler ve gönüllü çalışmalar aracılığı ile de toplumda söz sahibi olunabilir. Bu sebeple sesinizi daha çok duyurmak istiyorsanız, derneklere ya da politik münazaralara katılabilirsiniz. Gönüllü çalışmalar da yapabilirsiniz.

Danimarka'da örneğin spor, politika, din, hayırseverlik ve insani yardım amaçlı konularda çok sayıda farklı dernek mevcuttur. Çocuğunuzun okulu ya da bakım kurumundaki veli yönetim kurulu, belediyenin entegrasyon kurulu ya da yaşadığınız yerdeki konut derneklerine de katılabilirsiniz.

Kendi derneğinizi kurmayı da tercih edebilirsiniz. Danimarka'da dernek ve toplanma özgürlüğü vardır. Yani herkes bir dernek kurma hakkına sahiptir. Ancak derneğin yasal bir amacı olmalıdır. Kadınlar ve erkekler derneklere ve politikaya eşit katılım hakkına sahiptirler ve dolayısıyla eşit söz hakkı olanağına sahiptirler.

Kadınlar ve erkeler aynı yükümlülüklerle sahiptirler. Danimarka'da bütün vatandaşların vatandaşlık yükümlülükleri, yani vatandaş olarak yapmaları gereken hususlar mevcuttur. Örneğin herkes vergi ödemekle ve 10 yıl okula gitmekle yükümlüdür. Anne babalar çocuklarını geçindirmekle, eşler birbirlerini geçindirmekle yükümlüdürler. Sağlıklı bütün kadınlar ve erkekler kendi geçimlerini sağlamak ve/veya çalışmak ve topluma katkıda bulunmakla yükümlüdür

HUKUK TOPLUMU VE GÜVEN

Danimarka toplumu birliğe, seçmiş olduğumuz politikacılara ve toplumdaki önemli işlevlerden sorumlu devlet memurlarına güven üzerine inşa edilmiştir. Yine toplumdaki herkesin buna elinden geldiğince katkıda bulunduğuna ve başkalarının özgürlüğünü kısıtlamadığına duyulan güven üzerine de inşa edilmiştir.

Kamu makamları bütün vatandaşların haklarını güven altına almalı ve herkese eşit muamele uygulanmasını sağlamalıdır. Danimarka devlet memurları dünyada en az rüşvet alan memurları arasındadırlar. Bu önemlidir çünkü kamu organları vatandaşların haklarının örneğin ailede çığnendiğinden endişelenirlerse buna müdahale ederler.

Bir hukuk toplumu 1) iyi gelişmiş ve iyi işleyen bir hukuk sistemine sahiptir, 2) yasalar önünde eşitlik, hukuki güvence, devlet erklerindeki güçler ayrılığı ve halkın karar verme özgürlüğü hakkı gibi prensipler üzerine inşa edilmiştir. Bir hukuk toplumunda vatandaşlar bazı temel haklara ve özgürlüklere sahiptirler. Aynı zamanda ülkenin yasalarına uymakla da yükümlüdürler ve kamu kurumlarında ve organlarında hak ettikleri muameleyi alma hakları da mevcuttur.

Danimarka, 2018 yılında Uluslararası bir organizasyon olan Word Justice Projekt tarafından dünyanın en iyi hukuk toplumu olarak seçilmiştir.

İlerleyen bölümlerde Danimarka'da kamusal alanlarda, iş dünyasında ve aile içinde eşitlik hakkında daha fazla bilgi bulabilirsiniz.

DANİMARKA'DA HAK EŞİTLİĞİNİN TARİHİ

Danimarka'da kadın ve erkekler arası eşitlik son 100 yıl içerisinde çok gelişmiştir. 100 yıl önce kadınlar bir çok alanda erkeklerle aynı haklara sahip değillerdi. Bu haklar, Danimarka'da ve dünyanın geri kalanında kadın erkek eşitliği için insanların yıllarca mücadele etmesiyle sağlandı. Danimarka'da kadın ve erkekler arası eşitlik, diğer Avrupa ülkelerindeki gelişmelerden ve Danimarka'nın BM İnsan Hakları Konvansiyonu ve Çocuk Konvansiyonu gibi bir dizi uluslararası anlaşmaya imza atmış olmasından etkilenmiştir.

Eşitlik için mücadele tarih boyunca kadınlar ve kadınların hakları üzerine odaklanmıştır, çünkü kadınlar pek çok alanda erkeklerden daha kötü konumda oldular. Örneğin kadınlar oy bile kullanamıyor, ve aday bile olamıyordu ve çoğu eğitim ve meslek kadınlar için erişilebilir değildi. Ancak son yıllarda bu hak eşitliğinin erkekler için de geçerli olduğu, örneğin erkeklerin de doğum izni hakkı olduğu gibi hususlar üzerinde de daha çok odaklanıldı.

Cinsiyetler arası iş bölümü 1800'lü yılların ortasında Danimarka'ya gelen endüstrileşme ile paralel olarak değişmeye başladı. Ancak kadın hala çoğu alanda erkeğin emri altında tutuluyordu. Bu sebeple kadınlar, bir çok yerde cinsiyetler arası bu eşitsizliğe isyan etmeye ve eşit haklar için mücadele etmeye başladılar.

Danimarka kadın hareketi 1871'de Danimarka Kadın Toplumunu-Dansk Kvindesamfund, kurulması ile başladı. Hareket, 1789 Fransız Devrimi ile oluşan özgürlük ile ilgili düşünceler üzerine inşa edildi. Bir ara özellikle kadınların seçme hakkı üzerine odaklanıldı ve 1915'te Danimarka'da kadınlar için seçme ve seçilme hakkı yürürlüğe girdi. 1920'lere kadar örneğin ekonomi, çocukların velayeti ve boşanma gibi evlilikte kadın erkek eşitliği ilgili konularda da ilerlemeler oldu.

Eşitlik için mücadele, 1960'ların sonu ve 1970'ler de, iş piyasasına giren kadın sayısının giderek artması ile yeniden çok güçlendi. 'Kırmızı Çoraplar-Rodstromperne' adlı kadın hareketi gibi hareketler bu dönemde oluştu. Şimdi sıra maaş eşitliği, kadınların kendi bedenleri üzerinde karar verme hakkı ve seks objesi olarak kadına isyan gibi i hususlar üzerinde hususlara odaklanmaya gelmişti. Kadın-erkek eşitliği için mücadeleye büyük destek vardı ve bu hem yasalar hem de kamuoyu açısından önemli sonuçlar doğurdu. Kadınlar adım adım yasal olarak erkeklerle hemen hemen her alanda eşit haklar kazandılar. Genç kadınların eğitim ve iş piyasasına katılımı daha 1970'lerde genç erkeklerle neredeyse aynı derecedeydi. Bunun devamı olarak zamanla "Ev kadınları" jenerasyonunun da emekliliğe ayrılması ile birlikte, kadınların genel anlamda iş piyasasına katılımı arttı.

Ancak iş piyasasında kadın ve erkekler arasında hala fark bulunmaktadır. Maaş farkı, mesleki ve hiyerarşik farklar bunların arasında sayılabilir. Bakım hizmetleri, çocuk yetiştirilmesi gibi geleneksel "kadın branşları"nda çalışan kadın sayısı hala erkeklerden çok daha fazladır. Aynı zamanda zanaatkarlık, ekonomi ve bilimsel araştırma gibi geleneksel "erkek branşları"ndaki erkek sayısı da hala oldukça fazladır. Kadınların sıklıkla kamu sektöründe çalışması, erkeklerinse maaşların daha yüksek olduğu özel sektörde çalışması gibi sebeplerle ortaya çıkan bu tarihsel gelişme, erkekler ve kadınların aldığı maaşta fark olduğu anlamına gelmektedir. Erkek müdür sayısı, kadın müdür sayısından hala daha fazladır.

Kadın erkek eşitliği prensiplerinin tek istisnai durumu, erkeklerin askerlik mecburiyetlerinin olması ve 18 yaşını doldurunca askerliğe çağırılabilir olmalarıdır. Kadınların bu yükümlülüğü yoktur.

DANİMARKA'DA CİNSİYETLER ARASI EŞİTLİK İÇİN ÖNEMLİ TARİHLER

1683: Danimarka anayasası kabul edilir. Bu yasa, erkeğin artık karısını fiziksel olarak cezalandıramayacağı anlamına da gelmekteydi.

1814: İlk ilköğretim yasası (folkeskoleloven) kabul edilir. Hem kız hem de erkek çocukları için okul zorunluluğu getirilir.

1857: Hak ehliyeti (reşitlik)-işyeri işletme - ve veraset yasası kabul edilir. Bekar kadınlar 25 yaşını doldurduklarında hak ehliyetlerini alırlar (reşit olurlar). Bekar kadınlar erkekler gibi işyeri işletme belgesi de alırlar ve böylece kendi işyerlerini açabilirler. Yeni yasa kadınların erkek akrabaları ile eşit derecede miras alabilecekleri anlamına da gelir.

1875: Kadınlar, sadece Teolojik Fakülte hariç, üniversitelere girebilirler.

1880: Evli kadınlar maaşları üzerinde karar verme hakkına sahip olurlar.

1899: Evli kadınlar bekar kadınlarla aynı derecede hak ehliyeti alırlar. Kocanın ortak mallar üzerindeki karar verme hakkı sınırlandırılır.

1901: Endüstride çalışan kadınlar, geri ödeme şartı olmaksızın ve kadın vatandaşlık haklarını kaybetmeksizin, 4 haftalık paralı doğum izni hakkı alırlar.

1908: Kadınlar belediye seçimlerinde oy kullanma ve aday olma hakkına ulaşırlar. Dul, boşanmış ve yeni evliler kendi çocuklarının velayetini alma hakkı alırlar.

1912: Evlenme ritüeli değiştirilir, böylece kadın evlilikte erkeğe itaatkar olmaya yemin etmeyecektir.

1915: Kadınlar, günümüzde Millet Meclisine tekabül eden Rigsdagen için seçme ve seçilme hakkına ulaşırlar.

1921: Kadınların, askeriye ve kilise ile ilgili memuriyetler haricinde bütün kamusal mesleklerle eşit erişilebilirlikleri kanunla kabul edilir.

1922: Evli kadınların çocukların velayetini almalarının önü açılır. Ancak Baba hala vasidir.

1924: Aynı zamanda dünyanın da ilk kadın bakanı olan Nina Bang, demokratik seçimle gelen hükümette Danimarka'nın ilk kadın bakanı olur.

1948: Eva Madsen Danimarka'nın ilk kadın belediye başkanı olurken, Johanne Andersen, Ruth Vermehren ve Edith Brenneche-Petersen ilk kadın rahipler olurlar.

1950: Danimarka ilk kadın hakimlerine kavuşur.

1957: Kadınlar da artık aynen erkekler gibi çocuklarının vasileri olabilirler.

1961: Kadınlar şimdi evlendiklerinde kendi soyadlarını muhafaza edebilirler.

1966: Doğum kontrol hapları Danimarka'da piyasaya sürülür.

1971: Kadınlar askeriye giriş imkanı alırlar.

1973: Serbest kürtaj yasası kabul edilir.

1976: Eşit işe, eşit maaş yasası kabul edilir.

1978: İş piyasasında kadınlara ve erkeklere eşit muamele ile ilgili yasa kabul edilir.

1983: Doğum izni 24 haftaya çıkarılır ve erkekler babalık izni olanağı alır. Evli kadınlar bağımsız vergi mükellefi olurlar.

1985: Çocukların velayetinin ortaklığına dair yasa kabul edilir.

1995: Danimarka ilk kadın polis müdürüne ve iki kadın piskoposuna kavuşur.

1999: İlk kez uzun süreli yüksek eğitim kurumlarındaki kız öğrenci sayısı ve erkek öğrenci sayısı eşittir.

2000: Kadın ve erkekler arası hak eşitliği yasası kabul edilir.

2002: Doğum izni 52 haftaya çıkarılır. Babanın doğumdan hemen sonra 2 hafta, annenin doğumdan önce 4 hafta ve sonra 14 hafta hakkı mevcuttur. Geri kalan 32 hafta anne ve baba arasında tercihlerine göre paylaşılır.

2007: Yeni ebeveyn sorumluluk yasası kabul edilir. Anne babalar esas olarak çocukları üzerinde ortak velayete sahiptirler.

2011: Danimarka ilk kadın devlet başkanına kavuşur. Helle Thorning-Schmidt.

KAMUSAL ALANLARDA EŞİTLİK

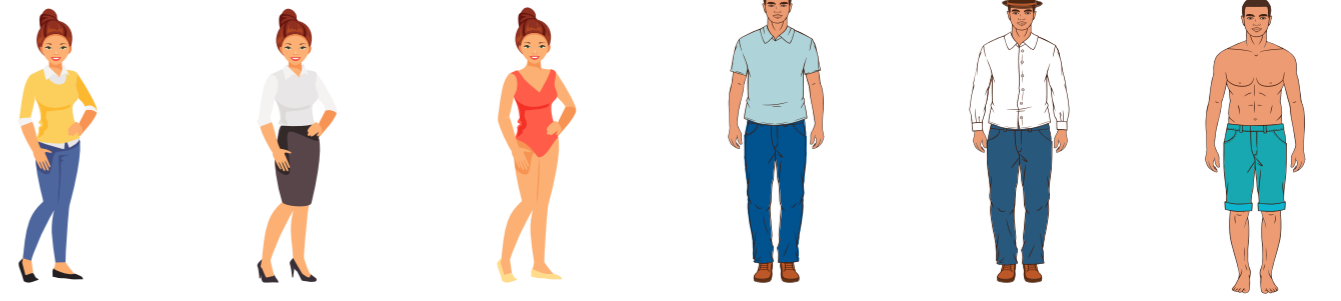
Erkekler ve kadınlar kamusal alanlarda eşit dolaşım hakkına sahiptir. Yani her iki cinsiyet de kamusal alanları istedikleri gibi kullanabilir ve buralarda toplanabilir. Mağazalar, restoranlar ve diğer kamuya açık işyerleri örneğin cinsiyetleri ya da etnik kökenleri sebebi ile bazı misafirlerine daha kötü muamele yapamaz.

Hem ileri yaşta kişiler hem de gençler günün her saatinde umuma açık yerlerde dolaşabilirler. Hem kadınlar hem de erkekler yalnız başlarına, hemcinsleri ile ya da karşı cinsten kişilerle birlikte dolaşabilirler. Hem genç kadınların hem de genç erkeklerin hafta sonları genellikle geç saatlere kadar dışarda olmaları olağandır. Genç erkeklerin ve genç kadınların alkol almaları da olağandır.

Kadınlar ve erkekler kamuoyu bağlamında görüşlerini beyan etmekte de aynı derecede hak sahibidirler. Kavga, bağırma, çağırma ya da başka türlü gürültü, şiddet içeren ya da rencide edici davranışlara izin verilmez. Başkalarını rahatsız edici ya da kamuoyunda öfke yaratacak uygunsuz ya da tiksindirici karakterde davranışlarda sergilenmemelidir. Kamusal alanlarda cinsel faaliyetlerde bulunmanın yasak olması bunların arasında sayılabilir. Ama hem evli hem de bekar çiftlerin halka açık alanlarda öpüşmesi, kucaklaşması, el ele tutuşması vb. tamamen olağan ve serbesttir.

El sıkışmak resmi durumlarda ya da birbirini iyi tanımayan insanlar arasında en yaygın selamlaşma şeklidir. Hem kadınların hem de erkeklerin birbirleri ile karşılaştıklarında birbirleri ile el sıkışmaları beklenir. Selamlaşırken el sıkışmamak saygısızlık olarak kabul edilir.

Eğer birbirinizi özel hayatınızdan tanıyorsanız karşılaştığınızda birbirinize sarılmanız da olağandır. Yani arkadaş olan kadınlar, erkekler, kızlar yada erkek çocukları birbirlerine sarılabilirler ya da dokunabilirler. Bu hiçbir cinsel anlam taşımaz ya da sevgili oldukları anlamına gelmez. Danimarka'da hem gençlerin hem de ileri yaşta kişilerin her iki cinsiyetten arkadaşlarının olması gayet normaldir.

GIYİM KUŞAM

Danimarka'da kadınlar da erkekler de istedikleri gibi giyinebilirler. Başkalarının giyim kuşam haklarına saygı gösterilmeli ve insanlar giyim kuşamları nedeni ile ayrımcılığa maruz bırakılmamalıdır.

Danimarka'da çoğu insan, özellikle genç kadınlar yazları ya da gece hayatında açık giyinmeyi tercih ederler. Bu onların toplumdaki statüleri ya da ahlak anlayışları ile ilgili bir gösterge değildir. Aynı şekilde cinsel erişilebilirlikleri ile de ilgili bir gösterge değildir. Yani kısa etekler, göğüs dekoltesi bluzlar ya da açık omuzlar dokunmanız ya da seks için bir davet değildir. Birilerine, kişinin giyim kuşamı nasıl olursa olsun istekleri dışında, dokunma, öpme ya da sarılma girişimi suçtur ve cezaya tabiidir.

Ancak kendi giyim kuşamını özgürce seçme hakkı ile ilgili bazı istisnalar bulunmaktadır:

1) Halka açık alanlarda tamamen çıplak ya da cinsel organlarınız görülecek şekilde dolaşamazsınız (bu amaçla belirlenmiş özel plajlar ve diğer alanlar hariç).

2) 2018 de hem erkek hem de kadınların yüzlerini kapatmalarını yasaklayan yeni bir yasa kabul edildi. Yani örneğin şapka, bere ya da çador kullanabilirsiniz ama kar maskesi, maske, burka veya nikap takamaz giyemezsiniz. Ama istisnai durumlar olabilir.

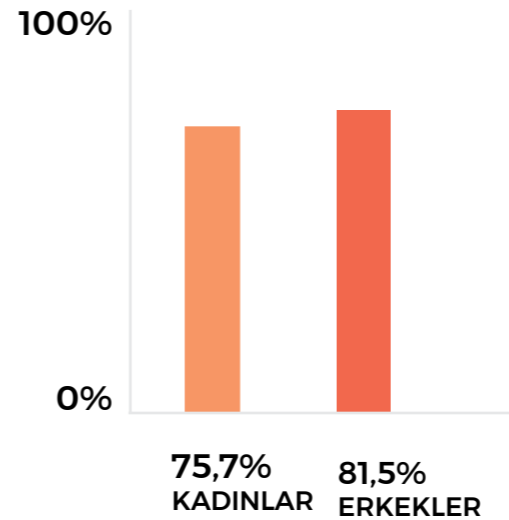
İŞ PİYASASI VE EŞİTLİK

İŞ PİYASASINDA HAKLAR VE YÜKÜMLÜLÜKLER

Danimarka'da hem kadınlar hem de erkekler toplum için önemli kaynaklar olarak görülürler. Her iki cinsiyetin büyük çoğunluğu, evlendikten ve çocuk sahibi olduktan sonra da çalışır.

2017 **KADIN VE ERKEKLERİN İSTİHDAM ORANI**
(Danimarka İstatistik Kurumu)

15 ile 64 yaşarası iş piyasasında bulunan erkek ve kadın sayısı.

Danimarka refah toplumu olarak tanımladığımız bir toplumdur. Yani okul, yüksek öğrenim ve tıbbi tedavilerin de arasında sayılabileceği hizmetler ücretsizdir. Refah toplumu hasta ve yaşlılarda dahil olmak üzere bütün halkın ekonomik güvence altına alındığı anlamına da gelmektedir. Ancak çalışabilecek durumda olan bütün vatandaşların çalışması ile bu sağlanabilir. Ödediğimiz vergiler aracılığı ile huzur toplumu hizmetlerini verebiliriz. Yani huzur toplumu hem kadınlar hem de erkekler çalıştığı zaman işleyebilir.

Danimarka'da sağlıklı işsiz vatandaşlar da ekonomik güvence altına alınmıştır. Herkes kısa ya da uzun süreli bir işsizlik dönemi yaşayabilir. Eğer işsizlik yaşanan bir dönemde başka geçim kaynağı yoksa belediyeden ya da sendikadan bir miktar yardım alınabilir. Ancak bunun verilebilmesi için hem kadınların hem de erkeklerin iş piyasası için hazır olmaları şarttır.

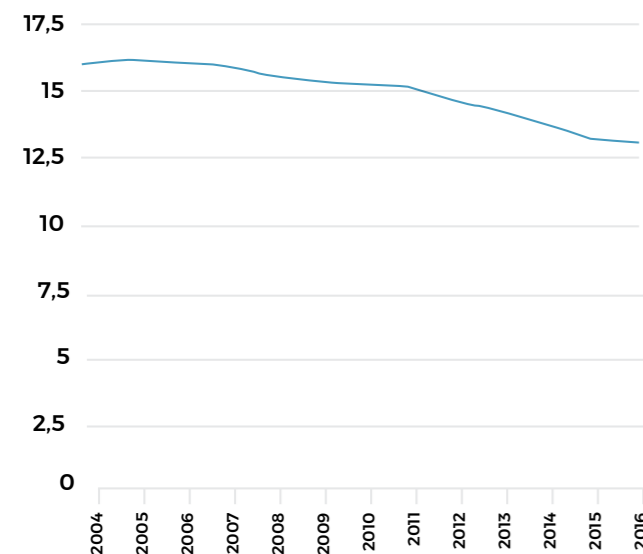
İŞ PİYASASINDA EŞİTLİK

Yasalar kadınlar ve erkekler iş piyasasında eşit muamele edilmelidir demektir. Yani kadınlar ve erkekler aynı çalışma koşullarına sahip olmalıdır. Biri işe alınırken belli bir cinsiyet tercih edilmemelidir. Aynı şey işten çıkartılmalarda, ya da yüksek bir mevkiye terfilerde de geçerlidir. Örneğin bir iş ilanına tercihen kadın eleman arandığı yazılmamalıdır. Eğer kadın ve erkek bir işi gerçekleştirmek için eşit vasıflara sahipse, işin kime verileceği cinsiyete göre belirlenmemelidir. Bir işveren hamilelik ya da doğum izni nedeni ile de bir işçisini işten çıkartamaz. Bunlar ayrımcılık olarak kabul edilir. İşveren işten çıkartılmanın başka bir sebepten olduğunu ispatlamalıdır.

Kanunlar, eşit işe eşit maaş verilmesi gerektiğini de söyler. Yani kadınlar ve erkekler eğer aynı tip işi yapıyorlarsa ya da işleri aynı değerde ise aynı maaşı almalıdırlar. Ancak Danimarka'da henüz gerçek anlamda maaş eşitliği yoktur. Danimarka'da günümüzde yüksek eğitim alan kadın sayısı ortalaması erkeklerden daha fazla olmasına rağmen erkeklerin maaş ortalaması ve çalıştıkları mevkiiler daha yüksektir. Kadınların kamu sektöründe erkeklerinse maaşların yüksek olduğu özel sektörde çalışması bunun sebepleri arasında sayılabilir. Ama kadınların daha çok doğum izni kullanması da bu sebeplerden sayılabilir. Erkekler hala kadınlardan daha fazla da çalışmaktadır.

Yine de kadınların ve erkeklerin maaşları arasındaki fark yıldan yıla azalmaktadır.

% Maaş farkı (Danimarka İstatistik Kurumu)

İŞ YERLERİNDE KADINLAR VE ERKEKLER

Danimarka'daki iş yerlerinin çoğunda kadınlar ve erkekler beraber çalışırlar. Hem kadın hem erkek müdürler de bulunur. Karşı cinsten insanlarla işbirliği içerisinde çalışmak ve hem kadın hem erkek meslektaşlara ve müdürlere eşit derecede saygı göstermek önemlidir. Ya kadın ya da erkeklerin çoğunlukta olduğu işyerleri ve branşlar da mevcuttur. Ancak hem kadın, hem de erkekler herhangi bir meslekte çalışma ve herhangi bir eğitimi alma olanağına sahiptirler.

Danimarka'da çoğu kişi bir sendikaya üye olmayı tercih eder. Sendikalar çalışanları için daha iyi koşullar sağlamaya çalışan teşkilatlardır. Sendikalar örneğin ayrımcılık gibi davalarda yardımcı olabilirler.

İşyerinizde ya da başka yerlerde ayrımcılığa maruz bırakıldığınızı düşünüyorsanız şikayet edeceğiniz yer. Ligebehandlingsnævnet: Mail: ast@ast.dk, sikkermail@ast.dk, veya telefon no.: 33411200.

İnsan Hakları Enstitüsü Eşit Muamele Organı (Institut for Menneskerettigheters Ligebehandlingsorgan) ayrımcılık ile ilgili soruları cevaplama ve şikayetler konusunda danışmanlık vermekle görevlidir. Daha fazla bilgi için: <https://menneskeret.dk/raadgivning>.

Danışmanlık merkezi ile her Salı ve Perşembe günleri saat 10-12 ve 13-15 arası 32698666 numaralı telefondan ya da ligebehandling@humanrights.dk adresine mail gönderilerek irtibata geçebilirsiniz.

KİŞİSEL EKONOMİ

18 yaşın üzerindeki herkes kendi parasını yönetme hakkına sahiptir. Bu sebeple Danimarka'daki hem kadınlar hem de erkekler, herkesin maaşlarının ve devletten aldıkları paranın yatırılacağı bir banka hesabı olmalıdır.

Danimarka'da full-time bir iş tipik olarak haftada 37 saattir, ama kimi insan daha fazla kimi de daha az çalışır. Özellikle çocuklu ailelerin çoğunda anne ve babalar boş zamanlarının çoğunu aileleri ile geçirmeyi tercih ederler.

Bir işinizin olması ekonomik bağımsızlık kazandırır. Kendinizin ve ailenizin geçimini sağlama imkanı da kazandırır. Çalışmak, sosyal bir ortamın parçası olmayı ve iş yerinde meslektaşlarla birlikte olmayı ve aynı zamanda toplumda statü edinmeyi de beraberinde getirir.

Kazanılan maaş ister kadın ister erkek olsun herkesin kendi şahsi parasıdır. Çoğu ailede ailenin geçinebilmesi için yeterli paranın kazanılması, için her iki eşin de, yani hem kadının hem erkeğin de çalışması gereklidir. Her iki eş çalıştığı zaman eşlerden biri işini kaybetse dahi ailenin geçimi hala sağlanabilir. Çocuklu ailelerde iki maaşın olması çocuklarınızın arkadaşları gibi yeni giysiler alması, sağlıklı beslenmesi ve boş zaman faaliyetlerine katılması vb. için belirleyici olabilir.

Hem kadınlar hem de erkekler iş piyasasına girdikleri zaman ev işlerini, yani temizlik, yemek, çocuk bakımı, tamirat vb. paylaşmak zorundadır. Hem kadınlar hem de erkekler ailenin geçimine katkıda bulunmakla yükümlüdürler. Bu nedenle evdeki işleri de aralarında hemen hemen eşit olacak şekilde paylaşmalıdırlar. Ancak her ailenin bu iş paylaşımını kendi aralarında nasıl tercih ettikleri birbirinden çok farklıdır. Danimarka'da kadınlar ailelerinin geçimine katkıda bulunmak için çalışmalarına rağmen, evdeki ev işlerine en çok zaman harcayanlar hala kadın-

lardır. Ancak erkeklerin ve kadınların yaptıkları ev işleri arasındaki fark yıllar içerisinde gittikçe azalmıştır.

Danimarka'da ikamet ediyorsanız ve 15 yaşını doldurduktan sonra en az 10 yıl boyunca ikamet ettiyseniz hem kadınlar olarak hem de erkekler olarak Danimarka halk emekliliğinden yararlanma hakkınız mevcuttur. Halk emekliliği, emekliye ayrıldıktan sonra devlet tarafından ödenen bireysel bir gelirdir. En erken 65 yaşında halk emekliliğinden yararlanabilirsiniz. Halk emekliliği maaşınızın ne olacağı Danimarka'da kaç yıl yaşadığınıza bağlıdır. Eğer çalıştıysanız genelde bir de iş dolayısı ile emeklilik alırsınız ve bu sebeple çalışmayanlardan daha fazla emeklilik maaşı alırsınız.

EBEVEYNLİK İZNI

Danimarka'da hem kadınların hem de erkeklerin çalışmasına ve de aile hayatlarının olmasına olanak verecek şekilde bir sistem düzenlenmeye çalışılmıştır.

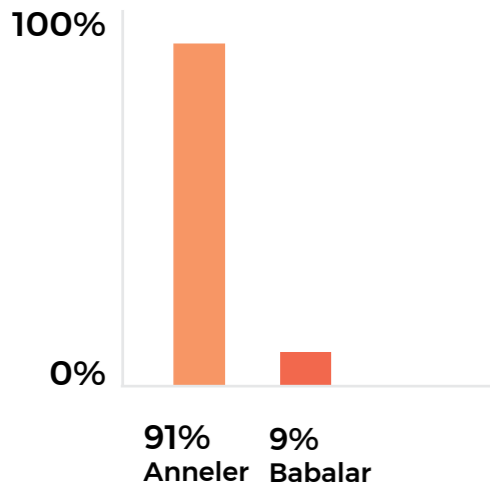
Bir çocuk doğduğunda örneğin anne ve babanın evde kalıp çocuklarına baktıkları ve aynı zamanda maaş ya da doğum izni parası aldıkları 52 haftalık doğum iznine ayrılma hakları mevcuttur. Ancak sadece eğer çalışıyorsanız, okula gidiyorsanız ya da işsizlik ödeneği, sosyal yardım ya da benzeri yardımlara hakkınız varsa, maaş ya da doğum izni parası alabileceğinize dikkat edin. Yani eğer doğum öncesinde ev hanımlığı yapmayı tercih ettiyseniz doğum izni parası alamazsınız.

Bu 52 hafta şöyle paylaşılır

- 1) Anne doğum öncesinde 4 haftalık hamilelik izni hakkına sahiptir.
- 2) Anne doğumdan hemen sonra 14 haftalık doğum izni hakkına sahiptir.
- 3) Baba çocuk 14 haftalık olmadan önce 2 haftalık doğum izni hakkına sahiptir.
- 4) Geriye kalan 32 haftayı anne ve baba kendi aralarında istedikleri gibi paylaşabilirler.

Ancak erkeklerin daha çok izin kullanmaları olağanlaşmasına rağmen Danimarka'da ebeveyn izninin çoğunu hala kadınlar kullanmaktadırlar. 2014'te Danimarkalı erkekler toplam 29,5 gün izin kullanırken Danimarkalı anneler ortalama 296,3 gün izin kullandılar.

2017 ORTALAMA İZIN ORANI (Danimarka İstatistik Kurumu)

= 14

Bu erkeklerin çocuklara bakmadığı anlamına gelmez. Daha önceleri anneler öncelikli olarak evde evin ve çocukların sorumluluğunu alırken, babanın işe gidip ailenin ekonomik olarak geçimini sağlaması normaldi. Günümüzde artık durum böyle değil. Günümüzde hem annenin hem de babanın çalışması ve evde ve çocukların bakımı ve yetiştirilmesinde sorumluluk alması beklenir. Çocukların bakım kurumlarına getirilmesi ve götürülmesi, sabahları hazırlanmaları, işten sonra onlarla zaman geçirmek ve akşamları çocukları yatırmak bunların arasında sayılabilir. Danimarka'da çocuklar hem anne hem de babası ile görüşme hakkına sahiptir.

Bebeğiniz doğduğu zaman bebeğinizin sağlığı ve gelişimi ile ilgili iyi tavsiyelerde bulunacak bir sağlık hemşiresi tarafından ziyaret edilebilirsiniz. Anneler, eğer isterlerse, sağlık hemşiresi aracılığı ile bir anneler grubuna da - mødregruppe, dahil olabilirler. Anneler grubu, yeni doğum yapmış ve haftada yaklaşık bir kere buluşup bebekleri ile ilgili tecrübelerini paylaşan annelerden oluşur. Babalar grubu da etrafınızda bulunabilir, ama bu gruplar henüz çok yaygınlaşmamışlardır.

Çalışan anne ve babalar, çocuklarının hastalanması durumunda çocuklarına bakmak için bir gün paralı izin hakkına sahiptirler. Aileler kimin izin kullanacağına kendileri karar verirler. Eğer çocuğun hastalığı uzun sürerse çocuğa başkalarının evde bakması sağlanmalıdır.

EĞİTİM

Hem kadınlar hem de erkekler için, kendi ayakları üzerinde durmak için eğitim almak önemlidir. Eğitim olmadan örneğin bir iş bulmak zor olabilir.

Hem kadınlar hem de erkekler bir eğitim alma hakkına sahiptirler ve Danimarka'da kadınlar ve erkekler bütün eğitimlere erişimde eşit haklara sahiptirler. Ne kadınların erkeklerden daha iyi yaptıkları meslekler vardır, ne de erkeklerin kadınlardan. Yani hem kadınlar hem de erkekler, okulun giriş koşullarını yerine getiriyorlarsa, istedikleri okulu özgürce seçme hakkına sahiptirler. Hangi eğitimi seçeceğinizi notlarınıza ve diğer gerekli tecrübelerinize bağlıdır. Eğitim kurumlarının büyük çoğunluğu ücretsizdir. 18 yaşın üstündeki kadınlar ve erkekler SU, yani eğitim görürken devletten alınabilecek bir miktar para olan yüksek öğrenim kredisi alma hakkına sahiptirler. Bu para geri ödenmez.

Günümüzde eğitim gören kadın sayısı erkeklerden daha fazladır. Kadınlar ortalama olarak erkeklerden daha yüksek bir seviyede eğitim almaktalar. Bu özellikle büyük ölçüde etnik azınlık gençleri için de geçerlidir. Bütün eğitimler hem kadınlar hem de erkekler için eşit oranda erişilebilir olmasına rağmen, kadınların ve erkeklerin tipik olarak seçtikleri meslek eğitimleri arasında hala büyük farklar mevcuttur. Ancak bu fark yıllar içerisinde azalmıştır. Kadınlar ve erkeklerin meslek seçimleri arasındaki fark, iş hayatları ve maaş seviyeleri açısından önemlidir. Genel anlamda da bunun önemi vardır, örneğin erkek pedagoğ sayısının kadın pedagoğ sayısından daha az olması, çocukların kreş ve yuvalarda erkek rol model olanaklarının aynı derecede olmayacağı anlamına gelmektedir.

= 15

AİLE DÜZENİ

AİLE TİPLERİ, EVLİLİK VE BİRLİKTE YAŞAM

İster kadın ister erkek olsun, Danimarka'da insanlar kiminle evleneceklerine kendileri karar verirler. Evlenen hemen hemen herkes birbirlerini sevdiği için evlenirler. Bu karşı cinsiyetten biri ile de olabilir, aynı cinsiyetten biri ile de olabilir. Yani homoseksüel çiftler de hem kilisede hem de belediyede evlenebilirler.

Herkes istediği gibi bir aile oluşturma hakkına sahiptir. Danimarka'da en olağan aile tipi bir kadın ve erkeğin çocuklu ya da çocuksuz olarak birlikte yaşamasıdır.

Bütün ebeveyn çiftlerden dörtte üçü (%76,5) evlidir. Ama Danimarka'da çok farklı başka aile tipleri bulunmaktadır. Çiftlerin hepsi evlenmeyi tercih etmezler. Çiftlerin büyük çoğunluğu evlenmeden önce birlikte yaşarlar, bazı çiftler hiç evlenmezler. Evlenmeden çocuk sahibi olmak ta son derece olağandır. Genel olarak bir partner ile birlikte yaşamak için evlenmek bir gereklilik olarak algılanmaz. Danimarka'da büyük bir çoğunluk için partnerine saygılı muamele etmek ve birlikte eşdeğerde yaşamak çok daha önemlidir.

Danimarka'da bir çok insan evlenmeden önce bir çok farklı partnerle birlikte yaşamıştır. Bazıları evlenirler, boşanırlar ve yeniden bir başkası ile evlenirler. Çoğu ailede partnerler eski eşlerinden olan çocuklarla birlikte yaşarlar, yani kişiler (bütün) çocukların biyolojik anne ve babaları değildir.

Bazı aileler yalnız yaşamayı tercih ederken, bazı aileler de birkaç jenerasyon birlikte yaşamayı tercih ederler.

EVLİLİK VE EVLİLİĞİN GEÇERLİLİĞİ

Evlilik eşdeğerlikte bir partnerliktir. Bu sebeple Danimarka'da kadınlar ve erkekler evliliklerde eşit haklar ve yükümlülükler sahiptirler. Evli olmalarına rağmen hem kadınlar hem de erkekler kendi kararlarını kendileri verirler. Yani her iki eşte özgür olma hakkına sahiptir. Örneğin gün içerisinde ne yapacaklarına, ne giyeceklerine ve kimlerle buluşacaklarına insanlar kendileri karar verirler.

Ancak evliliklerde eşlerin birbirlerine karşı yükümlülükleri de bulunmaktadır. Örneğin her iki eş birbirlerini ve çocuklarını geçindirmekle yükümlüdürler. Bu örneğin yemek ve giysi gibi ailedeki herkesin var olan ihtiyaçlarına katkıda bulunmak anlamına gelir.

Bir evliliğin Danimarka'da geçerli olabilmesi için kamu makamlarınca onaylanmış olması gereklidir. Yani eşler olarak yasal haklar ve yükümlülükler sahip olmak için evliliklerin hukuki geçerlilikleri olmalıdır.

Hukuki olarak geçerli bir evlilik, örneğin belediye başkanı ya da halk kilisesi rahibi gibi, kamusal olarak yetkili bir makamda kıyılan evlilik anlamına gelmektedir. Bir belediyede de resmi olarak evlilik yapılabilir. Ayrıca hukuki geçerliliği olan nikahları kıyma yetkisi bulunan bir sürü kilise, cami ve sinagog da mevcuttur. Ancak yetki almamış ve bu sebeple hukuki geçerliliği bulunmayan nikahlar kıyan kilise, cami ve sinagoglar da mevcuttur.

Kamusal olarak yetkilendirilmemiş biri tarafından kıyılan dini nikahlar hukuki olarak geçerli değildir. Ancak belediye, dini bir nikahı hukuki bir nikah olarak onaylayabilir. Bunun için başvuru yapılması gereklidir.

Kilise Bakanlığının web sitesinde hukuken geçerli nikah kıyma yetkisi bulunan makamların bir listesini bulabilirsiniz:
www.kirkeministeriet.dk/officielt/trossamfund.htm

Eğer Danimarka dışında evlilik yaptıysanız, bu evliliğin Danimarka'da hukuken geçerli olabilmesi için bir Danimarka makamında, tipik olarak belediye tarafından, onaylanması gereklidir. Her iki tarafında gönüllü olarak evliliği kabul etmesi önemlidir. Yani hiç kimse zorla ya da baskı yapılarak evlenmeye zorlanmamalı, her iki tarafta nikahta hazır bulunmalı ve evliliğin gerçekleştiği an her ikisi de reşit olmalıdır. Bu kurallar, Danimarka yasalarına göre kişiler sadece kendileri isterlerse evlenebilecekleri ve ancak 18 yaşına geldikten sonra evlenmeyi isteyip istemediklerini değerlendirebilecekleri olgunluğa geldikleri için alınmıştır.

Aynı zamanda Danimarka yasaları ve normları uyarınca bir evlilik iki kişi arasındaki bir anlaşmadır. Bu sebeple birden fazla kişi ile evlenilemez.

Yani Danimarka'da birden fazla kişi ile evli olmak yasaktır. Eğer buna rağmen bir önceki eşten boşanmadan birden fazla kişi ile evlilik yapıldıysa sadece ilk evlilik hukuken geçerli sayılır ve kişi bigami suçundan mahkum edilir ve cezalandırılır. Yani birden fazla kişi ile evlilik 6 yıla kadar hapis cezası getirebilir.

KISACASI DANİMARKA'DA BİR EVLİLİĞİN GEÇERLİ SAYILABİLMESİ İÇİN AŞAĞIDAKİ KOŞULLAR YERİNE GETİRİLMİŞ OLMALIDIR

- Evlilik Danimarka makamlarınca onaylanmış olmalıdır.
- Kişilerin kendi rızası ile ve yerlerine vekaleten bir kişi olmadan gerçekleşmiş olmalıdır.
- Evlilik gerçekleştiğinde her iki eş te 18 yaşının üzerinde olmalıdır.
- Eşlerden hiç biri bir başka kişi ile evli olmamalıdır.
- Eşlerden hiç biri yakın akraba olmamalı (yakın akrabalıktan kastedilen anne-baba ile çocuk, büyükanne, büyükbaba ile torun, anne ve/veya babanın dedesi nenesi ile torunların çocukları ve öz kardeşler ya da anne ve/veya babadan kardeşlerdir).

Evliliğinizin Danimarka makamlarınca kaydedilip edilmediğini ve böylece Danimarka'da hukuken geçerli olup olmadığını borger.dk adresinden central borgerregister alt başlığından kontrol edebilirsiniz.

ZORLA EVLENDİRMELER

Kendi eşini kendi seçme özgürlüğü, başkalarını evlenmek istemedikleri biri ile evlendirmeye zorlamanın cezalandırılabilir olduğu anlamına gelir.

Ceza Kanununun 260. maddesinin 2. fıkrası, şiddet uygulayarak ya da şiddet tehdidi ile, mala zarar vererek, özgürlüğünü elinden alarak ya da kişinin namusu ve özel yaşantısını tehdit ederek evliliğe zorlamanın 4 yıla kadar hapis ile cezalandırılabileceğini belirtir. Bu hem hukuki, hem de dini nikah için geçerlidir.

Aşağıda belirtilen hususlardan bir ya da birden fazlasının var olması durumunda zorla bir evlendirilmeden bahsedilir:

- Kiminle evleneceğinize başkaları karar vermiştir.
- Ne zaman evleneceğinize başkaları karar vermiştir.
- Bu karara siz dahil edilmemişsinizdir.
- Hayır demeniz durumunda bunun sizin için ciddi istenmeyen sonuçlar doğurmasından korkarsınız.
- Nikah zorla kıyılır ve/veya.
- Nikaha size vekaleten bir başkası katılır.

Gönüllü, görücü usulü evlilikler yasaldır.

Aşağıda belirtilen bütün hususların var olması durumunda görücü usulü bir evlilikten bahsedilir.

- Başkaları bir eş için size tavsiyelerde ve önerilerde bulunur.
- Karara kişiler kendileri dahil olurlar.
- Hiçbir istenmeyen sonuç doğmadan kişi evliliğe hayır diyebilir.
- Kişi istediği zaman evlenir.
- YKişi nikaha gönüllü olarak gelir.

Evlilik yasası 24. madde

Ayrıca bir evlilik eşlerden birinin aşağıda belirtilen iddiaları durumunda reddedilir.

1. Eğer kişi evliliğin gerçekleştiği anda mantıklı hareket etme yeteneğini kullanamayacak bir durumdaysa.
2. Evlilik yapmaya zorlandıysa.
3. Bir hata sonucu nişanlısından başka biri ile nikah kıyıldıysa ya da evlilik yapmayı istemediyse ya da
4. Diğer eş tarafından sahte bilgiler ya da gerçeklerin hile yolu ile gizlenmesi ile diğer tarafın kim olduğu konusunda yanıltılarak evlilik yapmaya inandırıldıysa , ya da diğer eşin eski hayatında kişiyi tüm uysallığı ile evlilik yapmaktan alıkoyacak ve hali hazırda eşler arasındaki ilişki açısından evliliğin devamının mümkün olmayacağı anlamına gelebilecek benzeri durumların var olması.

İstenmeyen bir evliliğe zorlandığınızı hissettiğinizde belediyeden ya da 70203082 numaralı ulusal çağrı hattından yardım alabilirsiniz.

Çağrı hattı günün 24 saati hizmet verir ve kadınlara, erkeklere ve yakınlarına genel olarak aile içi şiddet ve bir kriz merkezine yerleşme olanağı konusunda danışmanlık ta sunar. Bakınız www.levudenvold.dk

Genç kızlar ve erkekler 70277666 numaralı telefonda Etnisk Ung – Etnik Genç ile de irtibata geçebilirler. Burası töre ve namus ile alakalı sorunlar konusunda danışmanlık verir.

Etnisk Ung bünyesinde bir de 70270366 numaralı telefonda ulaşılabilecek anne ve babalara danışmanlık mevcuttur. Bakınız www.etniskung.dk

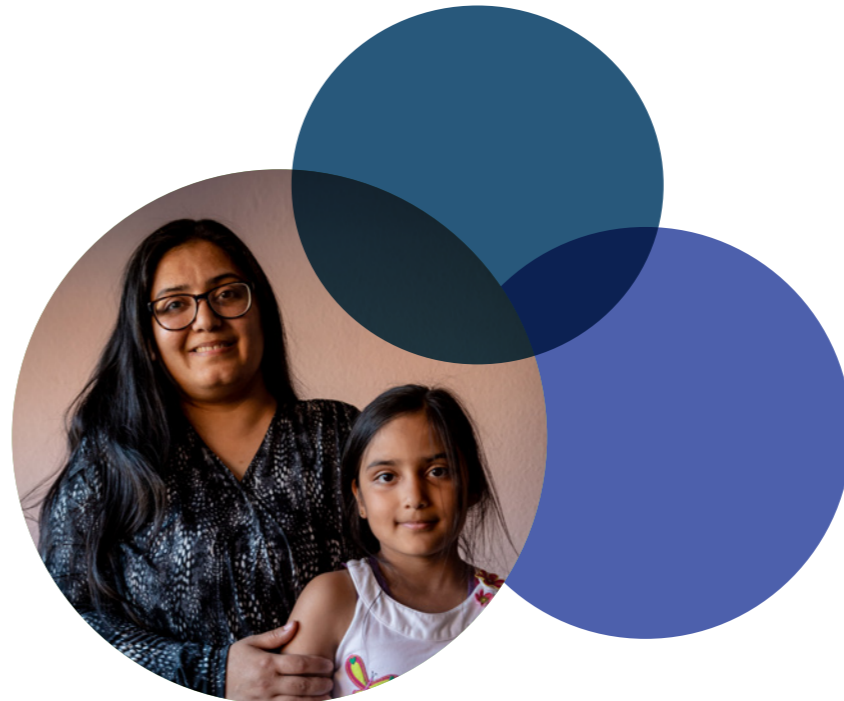
ÇOCUKLARIN VELAYETİ

Bir çocuğun velayetini almak, çocuğun bakımı ve yetiştirilmesi ile yükümlü olmak ve çocuğun kişisel durumları hakkında kararlar almak anlamına gelir.

Eşler çocuğun doğumunda otomatik olarak çocuğun velayetine ortak sahip olurlar. Çocukların ortak velayetine sahip olmak, anne babanın birlikte çocuklarının sorumluluğuna sahip olduğu ve birlikte çocuğun temel ihtiyaçlarını karşılayacakları, yeterli bakımı almalarını, okula gitmelerini ve boş zamanlarını faal geçirmelerini sağlamaları anlamına gelmektedir. Aynı zamanda anne babanın eşit derecede karar alacağı ve örneğin çocuğun hangi yuvaya ve okula gideceği gibi konularda çocuk adına ortaklaşa kararlar verecekleri anlamına da gelmektedir. Anne ve babanın evli olmaması durumunda her ikisinin de yazılı olarak çocuğun bakımını ve sorumluluğunu birlikte yapacaklarını beyan etmesi durumunda ortak velayet alabilirler. Bu çocuğun doğum sonrası kayıt işlemleri esnasında kaydedilir.

Eğer evli olmayan çiftler doğumda ortak velayet anlaşması yapmazlarsa, anne otomatik olarak tam velayet alır. Bu sebeple doğumda ortak velayeti kaydetmeyi unutmayarak, evli olmayan babanın çocukla ilgili kararlarda söz sahibi olma hakkı en iyi şekilde korunmuş olur.

Çocuğu beraberinde yurtdışına çıkarabilme ve bunun zamanı velayetin kimde olduğuna bağlıdır. Eğer bu konuda aklınıza takılan konular varsa 72567000 numaralı telefonda Statsforvaltningen'e (Aileden sorumlu İdari Birim)başvurulabilir.

EVLİLİK VE EKONOMİ

Danimarka'da evlenme ile birlikte otomatik olarak mal ortaklığı oluşur. Bu, evlilikte bütün mallara ortak sahip olunduğu anlamına gelmez. Ama boşanma durumunda bu malların eşit paylaşılacağı anlamına gelir.

Evli iken evlilik öncesi sahip olduğunuz ve evli iken satın aldığınız mal varlıkları üzerinde siz kendiniz karar verirsiniz. Hem kadınlar hem de erkekler evli olmalarına rağmen kazandıkları para üzerinde kendileri karar verme ve kendi banka hesaplarını kendileri yönetme hakkına da sahiptirler. Ama ekonomik sorumluluğu uygulamada kendi aralarında nasıl paylaştıkları aileden aileye farklılık gösterir.

Evli çiftler bu sebeple genelde mal ortaklığına sahiptirler. Ama evlenmeden önce özel mülk ile ilgili bir evlilik anlaşması da yapabilirler. Özel mülk belli mal varlıklarının sahibi olarak kaydedilmeniz ve bu varlıkların boşanma durumunda paylaşılmayacağı anlamına gelir.

AYRILIK VE BOŞANMA

Hem kadınlar hem de erkekler Danimarka'da, eşlerinin isteyip istememesine bakılmaksızın, boşanma hakkına sahiptirler. Kadınlar ve erkekler boşanma durumunda hukuken eşit konumdadırlar. Yani her ikisi de boşanma talebinde bulunabilirler. Servet ve borç paylaşımı hem erkekler hem de kadınlar için aynıdır. Eğer çocuk varsa boşanma durumunda da anne ve baba ortak velayet alır.

Boşanma durumunda ortak çocuklar üzerinde eşlerden birinin mi yada her ikisinin mi velayet sahibi olacağı, çocuklarla görüşmelerin paylaşımı, çocuk nafakası ve eş nafakası konularında hemfikir olunmalıdır. Hemfikir olamazsanız, Statsforvaltningen'den danışmanlık alabilirsiniz. Boşanma konusunda hemfikir olmanız durumunda ayrılık dönemi olmaksızın derhal boşanabilirsiniz. Bunu boşanmayı onaylayacak olan Statsforvaltningen'e bir dilekçe göndererek yaparsınız. Eğer derhal boşanmak istiyorsanız ortak konutunuzun kimde kalacağı ve eğer söz konusu ise çocukların velayeti ve eş nafakası konularında da hemfikir olmalısınız.

Eğer sadece eşlerden biri boşanmayı istiyorsa, önce 6 aylık resmi bir ayrılık dönemi geçirmelisiniz. Bu dönemde birlikte yaşamamalısınız. Bu dönem, eşlerin hala boşanmayı isteyip istemediklerini ya da evliliği devam ettirmek isteyip istemediklerini düşünecekleri bir deneme dönemi olarak görülür. Ayrılık durumlarında eşler birbirlerine sadık kalmakla yükümlü değildir, birbirlerinden miras alamazlar ve mal varlıklarını paylaşmazlar. Ancak ayrılık döneminde başkaları ile evlenemezler.

Ayrılık dönemi bittiği zaman hemfikir olursa da olunmasa da sonunda boşanma gerçekleşir. Ancak yeniden boşanmaya başvurmalısınız. Boşanma olduktan sonra her iki eş başkaları ile evlenebilirler.

Boşanmanın derhal yapılabileceği başka durumlar da mevcuttur. Aşağıda belirtilen hususlardan bir ya da daha fazlası mevcutsa derhal boşanma olabilir:

- Eşlerden biri aldatmışsa.
- Evlilikte şiddet varsa.
- Eşlerden biri ortak çocukları yasadışı olarak yurtdışına çıkardıysa.
- Eşlerden biri halı hazırda başka biri ile evliyse (bigami).
- Eşler son iki yıldır birlikte yaşamıyorsa.

Ancak evliliğinizin Danimarka'da hukuki olarak onaylanmamışsa, Danimarka kuralları uyarınca bir boşanma da gerçekleştiremezsiniz. Bu durumda evlendiğiniz ülkede geçerli kurallara göre Danimarka'da boşanabilirsiniz.

Eğer aile birleşimi yolu ile geldiyse ya da süresiz oturma izniniz yoksa boşanmanın doğuracağı sonuçlara dikkat etmelisiniz. Boşanma bu durumda aile birleşimi gerçekleşen taraf için sınır dışı edilme anlamına gelebilir.

ISorunuz varsa 72567000 numaralı telefonda Statsforvaltningen'i arayabilirsiniz ya da www.statsforvaltningen.dk den bilgi alabilirsiniz. Bu sitede boşanma başvurusunda kullanılacak formları da bulabilirsiniz. Başvuru elektronik olarak yapılabilir.

BOŞANMALARDA EKONOMİ

Boşanma ya da ayrılık durumlarında mal varlığı ortaklığı sona erer. Aynı şekilde miras alma, yani eşlerden birinin vefatı durumunda mal varlığında miras hakkı ortadan kalkar. Eğer eşlerden birinin borcu varsa bu boşanma ya da ayrılık durumlarında paylaşılmaz. Bu şöyle anlaşılmalı; Boşanma durumunda her iki eşin mal varlığı eşit olarak paylaşılır. Ancak borç fazlalığı paylaşılmaz, bu borç, borcu yapan eşe düşer.

ÖRNEK 1		ÖRNEK 2	
Evlilik esnasında		Evlilik esnasında	
Lillian	Thomas	Lillian	Thomas
Mal varlığı 75.000kr	Mal varlığı 100.000kr	Mal varlığı 250.000kr	Mal varlığı 175.000kr
Borç -150.000kr	Borç -25.000kr	Borç -100.000kr	Borç -55.000kr
Toplam -75.000kr	Toplam 75.000kr	Toplam 150.000kr	Toplam 120.000kr
Ortak mal varlığı 75.000 kr.		Ortak mal varlığı 150.000 kr. 120.000 kr. 270.000 kr.	
Boşanma durumunda		Boşanma durumunda	
Mal varlığı 37.500kr	Mal varlığı 37.500kr	Mal varlığı 135.000kr	Mal varlığı 135.000kr
Borç -75.000kr			
Toplam -37.500kr			

Evliyseniz birbirinizi geçindirmekle yükümlüsünüzdür. Eğer eşlerden biri ekonomik olarak diğer eşten bariz ölçüde daha kötü durumdaysa boşanma ya da ayrılık durumlarında eş nafakası konusunda bir anlaşma yapma olanağı mevcuttur. Yani daha çok kazanan eş diğer eş bir süre ekonomik olarak desteklemelidir. Eğer eşler kendi aralarında hemfikir olamazlarsa

Statsforvaltningen'den eş nafakasına hakkınız olup olmadığını değerlendirmesi için yardım istenebilir. Nafaka her iki eşin kazançlarına dayanarak belirlenir.

BOŞANMA DURUMUNDA ÇOCUKLARIN VELAYETİ

Boşanma ya da ayrılık durumunda çocukların velayeti daha önceki gibi devam eder. Evli eşlerin büyük çoğunluğu için bu, çocuğun hayatı üzerindeki kararlar konusunda hemfikir olunması anlamına gelmektedir. Boşanmış anne babalar olarak çocukların her iki ebeveyni de görme hakkı olduğuna dikkat edilmelidir.

Eğer sadece ebeveynlerden biri çocukların velayetine sahipse, bu ebeveyn çocuk adına karar alma hakkına sahiptir. Boşanmış ebeveynler ortaklaşa ve tercihen çocukla birlikte, çocuğun nerde yatacağı vs. gibi konularda bir görüşme düzenlemesi yapmalıdırlar. Çocuk 12 yaşına geldiğinde çocuğun nerede yaşayacağına karar verilirken çocuğun istekleri de göz önüne alınmalıdır.

Çocuk velayeti ve görüşmeler konusunda fikir ayrılıkları ortaya çıkarsa, Statsforvaltningen'den danışmanlık alınabilir. Buradan da danışmanlık alabilirsiniz:
<http://boernogsamvaer.dk/raadgivning/>

Anne ve baba boşandıklarında, her ikisi de ortak çocuklarını geçindirmekle yükümlüdürler. Yani eğer çocuklar bir ebeveynin yanında daha çok kalıyorsa, diğer ebeveyn çocuk nafakası ödemekle yükümlüdür. Çocuk nafakası, çocuğun yanında kaldığı ebeveynin diğer ebeveyn-den almaya hakkı bulunan ekonomik bir katkıdır. Nafakanın miktarı ödeyen ebeveynin geliri-ne bağlıdır. Statsforvaltningen bu konuda danışmanlık verebilir.

ÇOCUKLAR, ÇOCUK YETİŞTİRME VE EBEVEYNLİK

KIZ VE ERKEK ÇOCUKLARI ARASINDA EŞİTLİK

Danimarka'da kız ve erkek çocukları eşit değerdendirler. Aynı haklara sahiptirler, onlara hayatta aynı fırsatlar sunulmalıdır ve eşit muamele görmelidirler. Bu, kız ve erkek çocuklarının aynı özgürlükler, sorumluluklar, yükümlülükler ve fırsatlara hakları olduğu ve aynı kurallara göre yetiştirilmesi gerektiği anlamına gelmektedir. Hem kız hem de erkek çocukları anne ve babalarından ilgi, alaka, güven alma ve aynı zamanda şiddetten, istismardan ve sömürüden korunma hakkına sahiptirler.

BM ÇOCUK KONVANSİYONU

1991 de Danimarka, çocukların evrensel hakları konulu bir beyanname olan BM Çocuk Konvansiyonuna dahil oldu. Beyannamede belirtilen haklar 18 yaşın altındaki bütün kız ve erkek çocuklar için geçerlidir.

1989 tarihli Çocuk Konvansiyonundan bir kesit:

- 13. madde: Çocuk ifade özgürlüğüne sahip olmalıdır.
- 14. madde: Çocuğun düşünce ve din özgürlüğüne saygı gösterilmelidir.
- 15. madde: Çocuğun dernek özgürlüğü hakkı.
- 16. madde: Özel yaşama, aile yaşamına, kitle iletişim araçlarını kullanımına karışılmaması ya da onur ve itibarlarına saldırılmaması.

- 17. madde: Kitle iletişim araçlarına özgür erişim.
- 19. madde: Psikolojik ve fiziksel şiddete karşı koruma.
- 22. madde: Devlet tek başına gelen mültecilerin haklarını güvence altına alır.
- 24. madde: Tıbbi tedavilere erişim hakkı.
- 28. madde: Eğitim hakkı.
- 31. madde: Dinlenme ve boş zamanlarını değerlendirme hakkı.
- 32. madde: Ekonomik sömürüden korunma.
- 33. madde: Madde bağımlılığına karşı korunma.
- 34. madde: Cinsel istismara karşı korunma.

<https://www.retsinformation.dk/forms/r0710.aspx?id=60837>

ÇOCUK HAKLARI

Bütün çocuklar diğer insanlarla birlikte yaşayacak ve toplumun bir parçası olacak şekilde yetiştirilme hakkına sahiptir. Hem kız hem de erkek çocukları ifade özgürlüğü, din özgürlüğü ve özel yaşam özgürlüğüne sahiptirler. Yani hem kız hem de erkek çocukları fikirlerini beyan etme ve istediklerine inanma hakkına sahiptirler.

Küçük çocuklar doğal olarak sürekli gözetim altında olmalı, ama yaşlarının ilerlemesine paralel olarak çocukların anne babaların karışmadıkları özel bir yaşama hakları ve ihtiyaçları daha çok artar.

Hem kız hem de erkek çocukları karar alınımına katılım hakkına sahiptirler. Yani görüşleri dinlenmeli ve saygı gösterilmesi ve hayatlarını etkileyen kararlara dahil edilmeliler. Bunların yanı sıra her iki cinsiyet okula gitme ve eğitim alma hakkına sahiptir. 13 yaşını doldurduktan sonra hem kız hem de erkek çocukları okulun yanı sıra hafif bir işte çalışabilirler. Ancak 15 yaşını doldurana kadar anne babadan bunun için izin alınmalıdır.

13-15 yaşlarındaki çocukların çalışabilecekleri işlerin bir listesini buradan bulabilirsiniz
www.jobpatruljen.dk/regler/er-du-13-15-aar

Bütün çocuklar oyun oynama ve boş zamanlarında kız ve erkek arkadaşları ile faal bir yaşam geçirme, arkadaşlarını ve boş zaman değerlendirme faaliyetlerini kendileri seçme hakkına sahiptir. Hem kız hem de erkek çocukları için spor, hobi ve boş zamanları değerlendirme kulüpleri gibi yerlerde boş zamanları değerlendirme faaliyetlerine katılmak önemlidir. Bu şekilde arkadaşlıklar kurma, diğer çocuklar ve gençlerle bir topluluğa katılma, ve ayrıca sosyal olarak nasıl davranacaklarını öğrenme fırsatı elde ederler. Boş zamanlarını faal değerlendiren çocuklar boş zamanları değerlendirme faaliyetlerine katılmayanlardan ortalama daha iyi gelişirler. Her türlü boş zamanları değerlendirme faaliyeti hem kızlar hem de erkekler için erişilebilirdir. Yani hiçbir faaliyet sadece kızlar ya da sadece oğlanlar için değildir.

Haklar beraberinde yükümlülükler de getirir. Örneğin Danimarka'da hem oğlanların hem de kızların evde yardımcı olmaları beklenir. Alışveriş, yemek ve evi toplama bunların arasında sayılabilir.

Kararlara katılım ve yükümlülükler gençleri sorumluluk alma ve hayatta başarılı olabilmeleri için hazırlar. Haklar ve sorumluluklar, çocuk ve gençlerin toplumda nasıl hareket etmeleri ge-

rektiğini öğrenmeye ihtiyaçları olduğu anlamına da gelir. Yani kanunlar ve cezalar, disiplin ve yükümlülükler, ekonomi ve bütçe, doğum kontrolü ve rıza gösterme, beden ve sağlık gibi konularda bilgiye ihtiyaçları vardır. Bu sebeple anne babalar, çocuk bakım kurumları ve okullar hem kız hem de erkek çocuklarına bu bilgilere ulaşmalarında yardımcı ve destek olmalıdırlar. Takip eden bölümlerde bu konularda daha fazla bilgi alabilirsiniz.

ANNE BABA SORUMLULUĞU VE HÜR İRADE

Danimarka'da anne babalar doğumdan 18 yaşına gelene kadar çocukları üzerinde sorumluluk sahibidirler. Çocukların yaşayacakları bir yerlerinin olması, yeterli ve sağlıklı beslenmeleri, giyinmeleri, bakım ve güvencelerinin olması, okula gitmeleri hastalık durumunda doktora gitmeleri ve aynı zamanda şiddet ve istismara karşı korunmaları bu sorumlulukların arasındadır.

Ebeveynlik sorumluluk yasası § 2: *Çocuğun velayet sahibi, çocuğun bakımını üstlenmelidir ve velayet sahibi çocuğun ilgi ve ihtiyaçlarından* yola çıkarak kişisel durumu ile ilgili kararlar alabilir.

Yani çocuğun haklarının korunması anne babanın sorumluluğudur. Bu aynı zamanda çocuk adına karar alma sorumluluğunun da anne babanın üzerinde olduğu anlamına gelir. Ama alınan kararlar çocuğun ilgi ve ihtiyaçlarını geliştirecek kararlar olmalıdır. Bu sebeple bu kararlar çocuğun yaşı göz önüne alınarak çocukla uyum içerisinde alınmalı.

Ebeveynlik sorumluluk yasası § 5: *Çocukla ilgili her tür durumda, çocuğun yaşı ve olgunluk derecesinden yola çıkılarak, çocuğun kendi düşüncüleri* göz önüne alınmalıdır.

Bu durumda çocuk yaşı ve cinsiyeti ne olursa olsun sesini duyurma ve saygı görme hakkına sahiptir. Çocuğun yaşının büyümesi ile birlikte çocuk gittikçe daha çok hür irade edinir. Bakınız s. 27-28.

Çocuk ve gençlerin kararlara katılımı ve hür iradesi

12 yaş: Kararlara katılım: Çocuk kendi hayatı ile ilgili, ikametgâh ve tatil vb. gibi kararlara dahil edilmeli ve bu kararlarda söz sahibi olmalı.

13 yaş: İş : Anne babanın izni ile hafif, okul sonrası bir işte çalışma hakkı. Anne babanın izni ile bir banka hesabı açabilir..

15 yaş: Ekonomi ve tıbbi tedavi: Kendi tıbbi tedavileri ve kazandığı para üzerinde kendi karar verme hakkı.

Cinsel reşitlik yaşı: 15 yaş veya üzeri bir kişi ile yasal olarak cinsel ilişki kurabilir.

Cezai ehliyet yaşı: Yasaları çiğnemekten yargılanabilir ve cezalandırılabilirler.

18 yaş: Reşit: Anne babaların hem kızları hem de oğulları üzerindeki karar hakkı sona erer.

Hem kadın hem de erkek olarak gençler:

- Kendileri, yaşantıları ve ekonomileri üzerinde karar verebilirler.
- Hukuki anlaşmalar yapabilirler.
- Seçimlerde aday olabilir ve oy kullanabilirler.
- Evlenebilirler.
- Ehliyet alabilirler.
- İkametgahlarını seçebilirler .

18 yaşını dolduran bir kişi yetişkin ve reşit olur ve serbestçe kendi hayatı üzerinde karar verebilir. Anne babalar 18 yaşını dolduran kızlarının ya da oğullarının üzerinde artık karar veremezler. Aynı zamanda anne babaların geçindirme yükümlülükleri ve bakım yükümlülükleri da sonra erer. 18 yaşın üzerindeki bir kişi anne babası ile birlikte yaşıyorsa, anne babası kişinin kendilerinin kullanımı üzerinde karar verebilirler.

ÖZEL YAŞAM HAKKI

Herkes, kadınlar ve erkekler, kızlar ve oğlanlar, özel yaşam hakkına sahiptir. Yani kimse izniniz olmadan örneğin mektup, SMS ya da e-posta gibi kişisel mesajlarınızı okuyamaz. Anne baba, kardeşler ve eşler için de bu geçerlidir. Örneğim çocuğunuzun telefonunu onlar izin vermeden kontrol etmemelisiniz.

Başkalarını gözetlememelisiniz ve birilerinden başkalarını gözetlemelerini rica etmemelisiniz. Yani bu kardeşlerini ya da eşini gözetlememek anlamına gelmektedir. Danimarka'nın dahil olduğu BM Çocuk konvansiyonu uyarınca çocuklarınızı da gözetlememelisiniz. Bu anne babanın kardeşlerden birbirlerini gözetlemelerini rica etmemeleri anlamına da geliyor. Tabii ki bu çocuklar kendilerine bakacak yaşa geldikleri zaman geçerli olan bir husustur. Çocuklarınızın, eşinizin ya da kardeşlerinizin sosyal medya hesaplarını kontrol edebilirsiniz, ama kişisel hesaplarına şifre ile girmemelisiniz.

SOSYAL KONTROL

Danışmanlık ve zorlama arasında fark vardır. Çocuklarını yetiştirmek anne babanın görevidir, ama çocuklar özellikle gençler hayatlarındaki büyük kararlarda söz sahibi olma hakkına sahiptirler.

Anne babalar, çocuklarının yaptıkları seçimler hakkında fikirlerini söyleme hakkına sahiptirler ama onlara sosyal kontrol uygulamamalıdır. Sosyal kontrol, birilerini baskı, zorlama yada kontrol yolu ile belli bir şekilde davranmaya zorlamak anlamına gelir. Çocuklar dinlemediği zaman ciddi yaptırımlar ya da cezalar verilmesi de bu kapsama girer. Anne babalar ne kız ne de oğlan çocuklarını, gençlerin örneğin anne babanın seçtiği kişi ile evlenmek istememesi durumunda bunun ciddi sonuçlar doğuracağı ile tehdit etmemeliler. Eğitim, boş zamanları değerlendirme, kiminle arkadaş olacakları yada partner seçiminde de çocuklarınızı zorlamamalı, baskılamamalı ya da kontrol etmemelisiniz.

Yasalara uymalı ve çocukların kararlara dahil olma hakkına saygı gösterilmeli. Konu komşu ya da arkadaşların düşünceleri kişilerin kendi kararlarını verme hakkı kadar önemli değildir.

YENİDEN TERBİYE SEYAHATLERİ

Anne babalar, örneğin tatile gideceksiniz diyerek, çocuklarını kandırıp memleketlerinde aylar boyunca yeniden terbiye seyahatlerine ya da yurtdışında evlenmeye göndermemelidir.

Yeniden terbiye seyahati, bir çocuk ya da 18 yaşın altındaki bir gencin genellikle rızası olmadan anne babanın memleketine ya da başka bir ülkeye uzun süreliğine gönderilmesidir. Yeniden terbiye seyahatleri aileye güven duymama ve son aşamada aile ilişkilerinin kopmasına sebep olabileceği için, çocuk ya da genç için, çok ciddi istenmeyen sonuçlar doğurabilir. Ayrıca yurtdışında uzun süre bulunmak çocuğun okulunu vb., olumsuz etkileyeceği gibi çocuğun oturma iznini de olumsuz etkileyebilir. Bir çocuğu yeniden terbiye seyahatine göndermek suçtur ve cezalandırılabilir.

YETKİLİ MAKAMLARIN SORUMLULUKLARI

18 yaşın altındaki çocuklar anne babaların sorumlulukları altında olsalar da, yetkili kurumlar çocukların iyiliklerini ve haklarının verilmesini sağlama sorumluluğuna sahiptirler. Bu sebeple sosyal makamlar anne ve babanın sorumluluklarını yerine getirmemesi durumunda müdahale etme hakkı ve yükümlülüğüne sahiptir. Örneğin çocuklarını dövmek suçtur ve çocuğa şiddetten 6 yıla kadar hapis cezası alabilirsiniz.

Anne babalar çocuklarına karşı sorumluluklarını yerine getirmemesi durumunda, sosyal makamlar en kötü ihtimalle çocukları anne babadan uzaklaştırırlar. Evden alma çok ender durumlarda, eğer çocuğun sağlığı ve gelişimi ciddi tehlike altında ise, uygulanır. Yetkili kurumlar bu durumların büyük çoğunluğunda problemleri evde çözmeyi denerler. Çocukları konusunda yardım ya da danışmanlığa ihtiyacı olan anne babalar belediye ile kendileri de irtibata geçebilirler.

Danimarka'daki bütün insanlar bir çocuk/gencin sağlığını ya da gelişimini zarara uğratabilecek bir durumda yaşadığına inanmaları durumunda belediyeye bilgi vermekle yükümlüdürler. Örneğin şiddet ya da istismar durumu buna örnektir.

Danimarka'da çocukların eskiden olduğu gibi dövülerek değil onlarla konuşarak yetiştirilmesi beklenir. Dövülmek çocukların gelişimi ve esenliği için zararlıdır. Bu hem okulda yeni şeyler öğrenme yetenekleri, hem de sosyal birer birey olma yetenekleri açısından ciddi zararlı sonuçlar doğurabilir.

Bu sebeple anne babalar olarak çocukların farklı yaşlarda nasıl geliştiklerini, nasıl düşündüklerini ve nasıl öğrendiklerini anlamaya çalışmalısınız. Çocuk yetiştirilmesi çocuğun kız ya da erkek oluşuna dayandırılmak yerine, çocuğun yaşı ve anlama seviyesine dayandırılmalıdır. Aynı zamanda hem kız hem de oğlan çocukları dahil bütün çocukların farklı olduklarını ve farklı geliştikleri unutulmamalıdır.

Eğer çocuk olarak esenliğiniz yoksa ve birileri ile konuşmaya ihtiyacınız varsa, 116111 numaralı çocuk telefonunu arayabilirsiniz. Burada örneğin zor durumlar karşısında ne yapabileceğinize dair danışmanlık alabilirsiniz. Børnetelefonen.dk sitesinden yetişkin bir danışmanla da internet üzerinden konuşabilirsiniz. Her iki hizmet te anonimdir.

GÜNDÜZ ÇOCUK BAKIM KURUMLARI

Danimarka'da kız ve oğlan çocuklarının çoğu yaklaşık 11 aylıkken kreş ya da evde bakıcı tarafından bakılırlar. Ondan sonra yaklaşık 3 yaşından altı yaşına kadar yuvaya başlarlar. 0-2 yaş arası çocukların %90'ı ve 3-5 yaş arası çocukların %97'si gündüz bakım kurumlarına giderler.

Çocukların gündüz bakım kurumlarına gitmelerinin pek çok avantajı vardır. Diğer çocuklarla ortaklaşa yaşarlar ve oynarlar, kendi ailelerinden başka kişiler ile birlikte olurlar, Danca öğrenirler, Danimarka toplumu ve kültürü hakkında bilgi edinirler ve entegre olarak yetişip ayakta durmaları daha kolaylaşır. Dil konusunda örneğin eğer Danca bilmiyorsanız eğitim alıp iş bulmak zordur.

Kreş, evde bakım ve yuva paralıdır, ama geliriniz yüksek değilse yardım ya da ücretsiz kontenjan (yani para ödemediğiniz çocuğunuzun bakım kurumuna gitmesi) için başvuru yapabilirsiniz.

TERBİYE ZORUNLULUĞU VE EBEVEYN SORUMLULUĞU

Çocuklar 6 yaşına geldiklerinde okula giderler. Danimarka'da devlet okulları ücretsizdir. Hem kız hem de oğlan çocukları Danimarka'da bütün çocuklar 10 yıl okula gitme zorunluluğu ve hakkına sahiptirler. Hem kız hem de oğlan çocukları hem teorik dersler, hem yaratıcı dersler ve hem de beden dersine katılma zorunluluğu ve hakkına sahiptirler.

Danimarka'da bütün çocuklar, hem kızlar hem de oğlanlar dönem dönem okulda cinsel eğitim de alırlar. Eğitimin verilmesi, cinsel faaliyetlere teşvik edilecekleri anlamına gelmez, ama cinsiyet ve beden, cinsellik ve korunma konularında bilgi edinirler.

Çocuklarının okula gitmesi ve kanunen zorunlu eğitimi almaları anne babanın sorumluluğudur. Hem kız hem de oğlanların derslere katılma olanaklarının olması ve ödevlerini yapmaya zamanlarının olması önemlidir. Anne babanın kızlardan ve oğlanlardan aynı beklentiler içinde olması ve kızların ve oğlanların okullarına aynı ciddiyeti göstermeleri de önemlidir. Çocukların okul hayatı, gelecekteki esenlikleri ve topluma katılmalarının temellerini oluşturur. Çocukların boş zamanlarının olması ve boş zamanları değerlendirme faaliyetlerine katılmaları da önemlidir. Evde yardım etmek çocuklar için iyi olmasına rağmen, ne kız nede oğlanların okula, ödevlerine ve boş zamanları değerlendirme faaliyetlerine ayıracak zamanlarının olmasını engelleyecek kadar ev işi olamaz.

Anne baba olarak çocuğunuzun kurumu ve okulu ile işbirliği yükümlülüğünüz vardır. Yani anne babalar kurumdaki ve okuldaki veli toplantıları ve etkinliklere katılmalıdırlar. Hem anne hem baba çocuğun yetiştirilmesi ve büyümesinden sorumlu olduğu için her ikisinin de çocuğun kurumuna ve okuluna angaje olması beklenir. Gerekli olması durumunda anne baba okuldaki toplantı ve aranjmanlara bir tercüman getirilmesini rica edebilirler. Hem anne hem de baba olarak çocuğun ödevlerine de yardım etme (ya da başka birinin yardım etmesini sağlama), çocuğun dinlenmiş olması ve okula beslenme çantası getirmesi yükümlülüğünüz bulunur.

Hem çocuk kurumlarının, hem de okulların çocuk için endişelenmeleri durumunda, anne baba ile irtibata geçme yükümlülüğü bulunmaktadır. Danimarka'da çocuğun esenliği ve öğrenimi hakkında öğretmen, aile ve çocuğun birlikte konuşması ve varsa problemlere ortaklaşa çözümler bulması bir gelenektir. Ailede önemli gelişmeler olması durumunda anne baba olarak pedagoga /öğretmene bunu anlatmanız iyi bir fikirdir, böylece bu durumun çocuğun esenliği ve öğrenimi üzerindeki etkisine dikkat edilir.

DANİMARKA'DA GENÇ OLMAK

Danimarka'da hem kızlar hem de oğlanlar yaşları ilerledikçe daha çok özgürleşirler. Artan yaşla birlikte sorumlulukları da artar. Hukuki olarak gençlerin sorumlulukları ve hakları da özellikle 15 ve 18 yaşına girmeleri ile birlikte değişir.

15 yaş

15 yaşında daha önce bahsedildiği gibi boş zamanlarında bir işte çalışabilirler. Kazandıkları ya da hediye aldıkları para üzerinde kendileri karar verirler. Anne baba bu paraya el koymamalı yada kullanmamalıdır.

15 yaşınızı doldurduğunuzda kendi tıbbi tedaviniz üzerinde karar verme hakkınız bulunur. Bu size sunulan muayeneler ve tedavileri kabul edip etmeyeceğinize kendiniz karar vereceğinizdir.

anlamına gelir. Doktorun anne babaya karşı gizlilik yemini yoktur ve çocuklar 18 yaşın altında ise anne baba çocuğun sağlığı konusunda bilgilendirilmelidir. Eğer bilgiler genç ve ailesi arasında sorunlar oluşmasına meydan verecekse (Örneğin gencin cinsel yaşamı) doktor, anne babayı bilgilendirmemeyi tercih edebilir.

Cezai ehliyet yaşı 15'tir. Yani 15 yaşını doldurduğunuzda yargılanabilir ve cezalandırılabilirsiniz. 18 yaşını doldurana kadar bu bir gençlik hapisanesi ya da güvenli bir kurum olabilir. Kızlar ve oğlanlar aynı suç karşılığında aynı cezayı alırlar.

15 yaşın altında mahkemece bir mahkumiyet alınamaz ve sabıka kaydı tutulmaz. Ancak çocuğun suç işlemesi durumunda çocuğun anne babası ceza ya da tazminat ödeme riski ile karşı karşıya kalabilirler. 15 yaşın altında bir çocuğun ağır bir suç işlemesi yada defalara suç işlemesi durumunda da çocuk bir gençlik kurumuna yerleştirilebilir.

Cinsel reşitlik yaşı da 15'tir. Bu, 15 yaşına gelince kendi cinsel hayatınız üzerinde kendinizin karar verebileceğiniz anlamına gelir. Aynı zamanda 15 yaşını doldurmuş bir kız ya da oğlanla da, genç kendisi istiyorsa, cinsel ilişkinin yasal olduğu anlamına gelir.

15 yaşın altındaki bir kız ya da oğlanla cinsel ilişki kurmak, eğer kişi kendisi daha büyükse, suçtur. 15 yaşın altındaki kişi bunu kendi istese dahi bu suçtur. Cinsel ilişki ile kastedilen sadece cinsel birliktelik değil, her türlü cinsel yaklaşımdır. Bu hem kızlar hem de oğlanlar için geçerlidir ve bunun ihlali 8 yıla kadar hapis cezasını beraberinde getirebilir. Eğer çocuk 12 yaşın altında ise 12 yıla kadar hapis cezası verilebilir.

14 yaşın altındaki iki kişi, eğer her ikisi de istiyorsa, cinsel ilişki yaşayabilirler, ama 15 yaşındaki bir kişi 14 yaşındaki bir kişi ile cinsel ilişkiye girmemelidir. Gencin kız ya da oğlan olması bir şey değiştirmez. 15 ve 14,5 yaşında iki kişinin cinsel ilişki yaşamaları durumunda, hemen hemen yaşıt oldukları için genellikle kovuşturma açılmaz.

18 yaş

18 yaşına geldiğinizde hukuken yetişkin ve reşit olursunuz. Yani hem kızlar hem de oğlanlar 18 yaşını doldurunca diğer bütün yetişkinlerin sahip olduğu hak ve yükümlülüklerin aynılarını alırlar. Xx de listelenen konuların yanı sıra örneğin banka kredisi ve alış kontratlarına da imza atabilirler. Yapılan yazılı anlaşmalar bağlayıcıdır. Bu sebeple neyin altına imza attığınızdan daima emin olmalısınız. Aksi takdirde farkında olmadan bazı haklarınızı kaybedebilir ya da daha sonra pişman olacağınız ya da paranızın yetmediği yükümlülükler alabilirsiniz. Bir kadın ve bir erkeğin imzası eşdeğerdedir.

18 yaşını doldurduğunuzda, suç işlemeniz durumunda diğer bütün yetişkinler gibi yargılanabilir ve cezalandırılabilirsiniz.

BEDEN VE CİNSELLİK

Danimarka'da çoğu insan, hem gençler hem de yetişkinler, sevgili ilişkisi yaşarlar. Sevgili olmak, iki insanın evli olmadan romantik ve şart olmaksızın belki de cinsel bir ilişki yaşamaları anlamına gelir. Danimarka'da büyük çoğunluk evlenmeden önce cinsel tecrübe edinmiştir. Ne kadınların ne de erkeklerin evlenmeden önce bakire olmaları beklenir, ve genel olarak namus ve ahlaklı olmak bakire olmakla bağdaştırılmaz.

Beden ve cinsellik ile ilgili açık konuşmakta olağan olduğu gibi, aynı zamanda insanların farklı utanma, haya sınırlarına da saygı gösterilmelidir.

Hem kadınlar hem de erkekler ne zaman cinsel ilişkiye gireceklerine ve kiminle cinsel ilişkiye gireceklerine kendileri karar verirler. Fakat 15 yaşın üzerindeki bir kişi 15 yaşın altındaki biri ile cinsel ilişkiye girmemelidir.

Bir çok insan için, hem kadın hem erkek, cinsellik çiftlerin ilişkisinin önemli bir parçasıdır. Her iki eş cinsel isteklerini ifade etme hakkına sahiptir, ama ne kadınlar ne de erkekler partnerlerinin isteklerini yerine getirmelerini talep edemezler. Bir evlilikte ya da ikili ilişkilerde cinsellik hakkında konuşabilmek daima iyidir.

Doktorunuz, ülkenin dört bir yanına dağılmış seksoloji klinikleri ya da 33931010 numaralı telefondan (Sex og Samfund) Seks ve toplum derneğine ulaşarak cinsiyetler, beden ve cinsellik konularında daha fazla bilgi alabilirsiniz. Buralarda hem kadınlar hem de erkekler hamilelik ve cinsel yollardan bulaşan hastalıklardan korunma konularında anonim olarak bilgi alabilirler.

HOMOSEKSÜELLİK

Danimarka'da bahsedildiği gibi iki erkek ve iki kadın hem kilisede hem de belediyede evlenebilirler ve çocuk evlatlık edinebilirler. Homoseksüeller ve diğer eşcinsel azınlıklar toplumdaki diğer vatandaşlarla aynı haklar ve yükümlülüklerle sahiptirler.

Başkalarının cinsel yönelimlerine saygı gösterilmeli ve başkalarının cinsellikleri ya da partner seçimlerini beğenmiyorsanız diye kimseye küfürle konuşulmamalı, şiddet uygulanmamalı, tehdit edilmemeli ya da başkalarına karşı şiddete teşvik edilmemelidir.

Başkalarına karşı örneğin cinsiyetleri, dinleri, ten renkleri ya da cinsellikleri nedeni ile işlenen suçlar normalden daha ağır cezalandırılır.

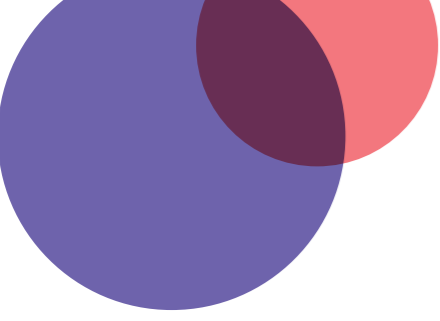
Ceza yasası § 81: "[...] suçun başkalarının inancı, cinsel yönelimi ya da benzeri sebeplerden kaynaklanması cezanın belirlenmesinde arttırıcı neden olarak sayılacaktır."

KIZLIK ZARI

Çoğu insan kızlık zarının (hymen) kadının bakireliğinin bir sembolü olduğuna inanır. Ama kızlık zarı çoğu insanın inandığı gibi vajinanın içinde bulunan delinebilir, yırtılmamış bir zar değildir. Kızlık zarı vajinanın içinde halka şeklinde esnek bir mukozadır (ıslak zar). Bu zarda adet kanının dışarıya akabilmesi için zaten delik bulunur.

Kadınların büyük çoğunluğu bir erkekle ilk kez ilişkiye girdiklerinde kanama yaşamazlar. Kanama kızlık zarı nedeni ile olmak zorunda da değildir, örneğin mukozadaki küçük yırtıklar gibi farklı sebeplerle de kanama olabilir. Bir kadının daha önce cinsel ilişki yaşadığı görülmez de, hissedilemez de. Bunu bir doktor bile yapamaz.

Bu sebeple kızlık zarının dikilmesi mümkün değildir. Bazı doktorlar ameliyatla yapay "kızlık zarı" yapmayı teklif ederler. Ancak bu ameliyat yaptırılsa dahi, bir erkekle cinsel ilişkiye girildiğinde kanama olacağına dair hiçbir garanti yoktur.

SÜNNET

Aynı şekilde Danimarka'da kızların sünnet edilmesi yasaktır:

Ceza yasası § 245 a: "Bedene müdahale yoluyla, rızası olarak yada rızası olmadan kadın dış cinsel organını tamamen ya da kısmen kesen ya da bir şekilde yok eden 6 yıla kadar hapis ile cezalandırılır."

§ 246: "Madde 245 ya da § 245 a kapsamına giren bedene müdahalenin boyutu çok ciddi yaralar ya da ölümlerle sonuçlanma gibi çok ağır bir karakterde cezayı ağırlaştırıcı hususlar içeriyorsa ceza 10 yıla kadar hapis cezası olarak artabilir."

Kız çocuğunun sünnet edilmek için yurtdışına çıkarılması durumunda da aynı yasa geçerlidir:

Ceza yasası § 7 :

"Yabancı yetkili makamların yetki alanlarında işlenen suçlar suçun işlendiği anda Danimarka vatandaşlığı bulunan, Danimarka devletinde ikamet eden ya da Danimarka'da benzer ikametgah durumu bulunan kişi tarafından Danimarka ceza hukuku ehliyeti kapsamında.

2) suçlu, suçun işlendiği anda da Danimarka'ya bahsi geçen yakınlık derecesine sahipse

a) suç, çocuk istismarı, insan ticareti ya da kız çocuklarının sünnet edilmesini kapsıyorsa

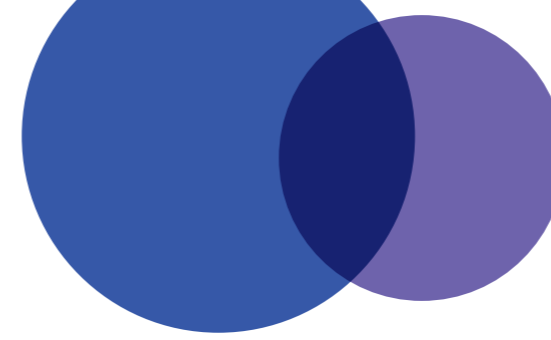
b) suç, Danimarka'ya yukarıda belirtilen yakınlık derecelerden birine sahip birine karşı işlendi ise."

KÜRTAJ

Danimarka'da gebelikten korunma yöntemlerine kolay erişilir. Doktorunuzdan korunma konusunda danışmanlık ve örneğin doğum kontrol hapı reçetesi alabilirsiniz. Bazı doğum kontrol yöntemleri süpermarket, bakkal ya da eczanelerden reçetesiz de satın alınabilir. Kadın erkek herkes doğum kontrolüne özgürce erişebilir. Ancak bu yöntemler paralıdır.

Buna rağmen istenmeyen bir hamilelik yaşarsanız, hamileliğin 12. haftasına kadar yasal bir kürtaj yaptırabilirsiniz. 12.haftadan sonra kürtaj yaptırabilmek için özel, çok geçerli bir sebep olmalıdır. Kürtaj isteyip istemediğine hamile bayanın kendisi karar verir. Buna ne koca, ne anne baba ne de kocanın anne babası karar verir. Ancak eğer istenmeyen bir hamilelik varsa partneriniz ile bunu konuşmak ve ne yapacağınıza ortaklaşa karar vermek iyi olur. Doktorlar ve hastane çalışanları yeminlidirler. Yani bir kimsenin eşi ya da ailesi, kişinin hamile ya da kürtaj olup olmadığı konusunda, kişi kendisi anlatmadığı sürece bilgi alamaz.

Kişi 18 yaşın altında ise ve kürtaj yaptırmak istiyorsa esas olarak anne babasından izin almalıdır. Anne babanın kürtaja izin vermemesi ya da gencin hamileliğini ya da kürtaj istediğini öğrenmemeleri için çok önemli gerekçeler olması durumunda, anne babanın izni olmadan ve onlara bilgi verilmeden kürtaj olabilmek için izin başvurusu yapılabilir. Doktorunuz bu konuda yardımcı olabilir. 1970'lerde kürtaj olma hakkının kabul edilmesinden sonra kürtaj sayısı genel olarak düşüş göstermiştir. Danimarka'da günümüzde yılda yaklaşık 15.000-16.000 kadın kürtaj yaptırmaktadır. Batı kökenli olmayan kadınlar ortalama daha çok kürtaj yaptırmaktalar (2015'te yaklaşık her 1000 kadından 14'ü).

ŞİDDET VE TECAVÜZ

TECAVÜZ VE AHLAK DIŞI DAVRANIŞLARA UĞRAMA

Bütün kadınlar ve bütün erkekler kendi bedenleri üzerinde karar verme ve kiminle cinsel ilişkiye gireceklerine kendileri karar verme hakkına sahiptirler. Bu rızaları olmadan başkalarına, hem cinsel ilişki hem de başka cinsel aktiviteler şeklinde tecavüzün söz konusu olması durumunda, cinsel ilişkiye zorlamanın cezalandırılacağı anlamına gelir. Hem kadınlar hem de erkekler hayır ya da dur deme hakkına sahiptirler ve buna saygı gösterilmelidir. Eğer bir kişi ile, kişi hayır ya da dur demesine rağmen hala cinsel ilişkiye girilmeye çalışılıyorsa, bahsi geçen kişi fiziksel olarak karşı koymasa dahi, tecavüzdür bahsedilir.

Aynı durum eşler arasında da geçerlidir. Yani eşinizle cinsel ilişki yaşama yükümlülüğünüz yoktur. Eşini şiddet ya da tehditlerle cinsel ilişkiye zorlamak tecavüzdür. Tecavüz 8 yıla kadar, özel ağır vakalarda 12 yıla hapis cezası ile cezalandırılır. Evlilikte tecavüz, şiddet gibi öncesinde ayrılık dönemi olmaksızın derhal boşanma hakkı verir.

Ceza yasası § 216 "Şiddet ya da şiddet tehdidi ile cinsel ilişkiye zorlamak yasaktır."

Rızasını verebilecek durumda olmayan kişilerle cinsel ilişkiye girmek te yasaktır. Örneğin baygınlarsa, aşırı alkollülere ya da ilaç ya da öforizan madde etkisi altında iseler.

Eğer tecavüze ya da tecavüz teşebbüsüne uğradıysanız, ya da tanıdığınız bir kişi sizi cinsel ilişkiye zorlarsa en yakınınızdaki Tecavüz Mağdurları Merkezine - Center for Voldtægtsofre başvurabilirsiniz. Eşinizin sizi cinsel ilişkiye zorlaması da tecavüzdür.

Danimarka'da her bölgede bir tecavüz mağdurları merkezi mevcuttur. Tel.nr. 78463543
www.voldtaegt.dk

Başkalarına cinsel tacizde bulunmak ya da ahlaklarını rencide edici şekilde yaklaşmak da yasaktır. Başka bir insana, kişi nasıl giyinmiş ya da davranmış olursa olsun istemediği sürece cinsel anlamda dokunmak hiçbir zaman kabul edilemez. Başka bir kişiye, kişi istemiyorsa çıplak görünmemeli ya da cinsel organlar gösterilmemelidir.

Ceza yasası § 232: "Uygunsuz şekilde ahlaksızlık yapan para cezası ya da 2 yıla kadar hapis ile, eğer durum 15 yaşındaki bir çocuğa karşı gerçekleştirildi ise para cezası veya 4 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır."

Şiddet

Aynı şekilde Danimarka'da şiddet uygulamak suçtur ve cezalandırılır.

Ceza yasası § 244: "Şiddet uygulayan yada başka bir şekilde bir başkasının bedenine saldıran para cezası ya da 3 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır."

Ceza yasası § 245: "Özellikle zalimce, vahşice ya da tehlikeli bir karakterdeki bir beden müdahalesi yapan istismar suçu işlemiş olur, 6 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu tür bir beden saldırısı; bir bedende ya da genel sağlıkta büyük yara, hasar bıraktıysa, bu özellikle ağırlaştırıcı durum olarak görülür."

MINISTER FOR LIGESTILLING

Dette kursushæfte er udviklet af Als Research og Dansk Flygtningehjælp i forbindelse med kampagnen RET TIL LIGESTILLING, der gennemføres på vegne af Ligestillingsafdelingen i Udenrigsministeriet.